

IST

PI Noord locatie

De Grittenborgh

Inspectierapport

Doorlichting

Justitie

Inspectie voor de Sanctietoepassing
Ministerie van Justitie

PI Noord
locatie De Grittenborgh
Inspectierapport
Doorlichting

Februari 2009

Colofon

Afzendgegevens

Inspectie voor de Sanctietoepassing

Gebouw Forum
Kalvermarkt 53
2511 CB Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.inspectiesanctietoepassing.nl

Inhoud

	Colofon — 3
	Voorwoord — 7
	Samenvatting — 9
1	Inleiding — 13
1.1	Aanleiding en doel — 13
1.2	Reikwijdte van de doorlichting — 13
1.3	Toetsingskader — 13
1.4	Opzet — 14
1.5	Objectbeschrijving — 14
1.6	Recent onderzoek — 15
2	Rechtspositie en bejegening — 17
2.1	Rechtmatige insluiting — 17
2.2	Screening — 17
2.3	Rapportage en registratie — 18
2.4	Huisregels en introductie — 19
2.5	Dagprogramma en activiteitsaanbod — 20
2.6	Toegang tot zorg — 21
2.7	Bejegening — 23
2.8	Discipline — 25
2.9	Contacten buitenwereld — 25
2.10	Voeding en winkel — 27
2.11	Accommodatie en meerpersoonsgebruik — 28
2.12	Hygiëne — 29
2.13	Functioneren van de beklagregeling — 29
2.14	Conclusie — 30
3	Maatschappijbeveiliging — 31
3.1	Beveiliging tegen ontvluchtingen — 31
3.2	Toepassing vrijhedenbeleid — 33
3.3	Conclusie — 34
4	Interne veiligheid — 35
4.1	Veiligheidsvoorzieningen — 35
4.2	Bestrijding drugsgebruik — 36
4.3	Bestrijding onderlinge agressie — 37
4.4	Conclusie — 38
5	Maatschappelijke reïntegratie — 39
5.1	Reïntegratietrajecten & Maatschappelijke dienstverlening — 39
5.2	Conclusie — 40
6	Organisatieaspecten — 43
6.1	Personeelsmanagement — 43
6.2	Communicatie — 44
6.3	Integriteit — 45
6.4	Conclusie — 46
7	Slotbeschouwing — 47

Bijlage 1	Aanbevelingen — 49
Bijlage 2	Afkortingen — 51
Bijlage 3	Bronnen — 53
Bijlage 4	Inspectieprogramma — 55
Bijlage 5	Geografische ligging locatie — 57

Voorwoord

De Inspectie voor de Sanctietoepassing (ISt) heeft in november 2008 een doorlichting uitgevoerd bij de PI Noord, locatie De Grittenborgh te Hoogeveen.

De Inspectie constateert dat het op de terreinen Rechtspositie en bejegening en Interne veiligheid in het algemeen naar behoren gesteld is in De Grittenborgh. Vooral op de terreinen Maatschappijbeveiliging en Maatschappelijke reïntegratie wordt een aantal kritische opmerkingen gemaakt, die ook resulteren in aanbevelingen van de Inspectie.

Daarnaast besteedt de ISt aandacht aan het feit dat de organisatie een lange periode van instabiliteit achter de rug heeft, waarbij zowel een aantal directie- als bestemmingswisselingen hebben plaatsgevonden die van invloed zijn op het functioneren van de organisatie.

Als belangrijkste opdracht voor de komende jaren noemt de ISt het aanbrengen van een goed gestructureerd verband tussen de verschillende afdelingen en diensten. Een voorwaarde daarvoor is dan wel dat er de komende jaren continuïteit in de samenstelling van het directieteam wordt nagestreefd.

W.F.G. Meurs
hoofdinspecteur

Samenvatting

Inleiding

Het doel van dit rapport is om aan te geven hoe het in de penitentiaire inrichting De Grittenborgh (hierna: PI) is gesteld met de rechtspositie van gedetineerden, de veiligheid, de reïntegratieactiviteiten en de daarmee samenhangende aspecten van organisatie.

Aan de hand van haar oordeel doet de Inspectie verbetervoorstellen in de vorm van aanbevelingen.

Het is van belang om daarbij vooraf aan te geven dat De Grittenborgh ten aanzien van het bestuur van de organisatie een lange periode van instabiliteit achter de rug heeft waarbij zowel een aantal directie- als bestemmingswisselingen hebben plaatsgevonden die zeker van invloed zijn geweest op de geconstateerde feiten en omstandigheden; in de slotbeschouwing wordt hier nader op in gegaan.

Rechtspositie en bejegening

Met de rechtspositie en bejegening van gedetineerden is het in de PI in het algemeen naar behoren gesteld.

Afgezet tegen wet- en regelgeving voldoet de PI aan de gestelde eisen. Gedetineerden worden door medewerkers op een professionele wijze bejegend maar het is wel zaak dat die professionals, met de gedetineerde als centraal referentiepunt, meer gezamenlijk optrekken en meer verband brengen in hun functionele en op de gedetineerden gerichte activiteiten. Dit kan worden gerealiseerd door op sommige criteria van dit aspect meer en/of beter afgestemd beleid te formuleren en aandacht te besteden aan de meer stelselmatige evaluatie en bijstelling daarvan.

Maatschappijbeveiliging

Op de criteria van het aspect maatschappijbeveiliging zijn in de PI nog aanmerkelijke verbeteringen door te voeren.

In zijn algemeenheid geldt dat iedere functionaris van de PI -voor zich- wel zijn bijdrage levert aan de uitvoering van dit aspect en dat dit, vanwege de ruime ervaring die men in het algemeen met de gang van zaken heeft, dan veelal wel in orde komt.

Heldere en samenhangende beleidsuitgangspunten alsmede relevante borgingsactiviteiten zijn echter ten opzichte van dit aspect niet of nauwelijks voorhanden. De PI zou daarom moeten inzetten op het ontwikkelen van meer samenhang in de processen die te maken hebben met het aspect maatschappijbeveiliging.

Interne veiligheid

Voor alles is de conclusie dat zowel de gedetineerden als medewerkers de PI ervaren als een veilige omgeving om te verblijven en te werken. Hiermee is tevens gezegd dat het met de uitvoering van de bij dit aspect betrokken criteria in het algemeen positief is gesteld. De huidige gang van zaken is voornamelijk gebaseerd op routine en incidenteel bijgesteld uitvoeringsbeleid. Bij de meeste criteria wordt expliciet vastgelegd beleid, dat vervolgens in een zekere cyclus wordt geëvalueerd, onvoldoende aangetroffen.

Maatschappelijke reïntegratie

Er valt binnen de PI nog veel te doen op het aspect van de maatschappelijke reïntegratie. Er moet intern vooral worden ingezet op het aanbrengen van verband tussen de werkzaamheden van de bij maatschappelijke reïntegratie betrokken

functionarissen en de samenwerking met externe partners zoals het CBTR, reclassering en gemeenten.

Organisatieaspecten

Op het terrein van de door de ISt in beschouwing genomen organisatorische aspecten is er in de PI nog het nodige te doen. Er blijkt sprake van achterstallig onderhoud op een aantal relevante criteria van het personeelsmanagement en er dient, in samenhang met constatering onder andere criteria, zeker ook aandacht te zijn voor een betere afstemming van, en verband tussen, de verschillende overleggrems binnen de organisatie.

Ook het integriteitsbeleid mag daarbij tegen het licht worden gehouden.

Slotbeschouwing

Tijdens de interviews van de ISt met de huidige directie gaf de locatiedirecteur aan dat tijdens haar kennismaking met de medewerkers van de PI menig keer de vraag aan haar was gesteld hoe lang zij in functie zou blijven; vaak ging deze vraag dan gepaard met een zekere sceptische ondertoon voortkomend uit de ervaring van de afgelopen jaren dat locatiedirecteuren slechts voor een korte periode aan de PI waren verbonden.¹ Evenzo geldt voor de huidige (2) unitdirecteuren dat zij nog maar kort aan de PI zijn verbonden.

Het gevolg van deze frequente wisselingen is dat er binnen de PI een samenstel van min of meer autarkisch opererende afdelingen en diensten is ontstaan die, vanwege de aanwezigheid van ruime operationele kennis en ervaring onder de medewerkers, in staat zijn om de PI als geheel, grotendeels zelfsturend en derhalve onafhankelijk van hiërarchische besturing, 'in de lucht' te houden.

De ISt constateert in hoofdstuk 2 dat deze omstandigheid niet ten koste is gegaan van de primaire voorzieningen die aan gedetineerden worden aangeboden.

Wél hebben de bezuinigingen van de afgelopen jaren hun wissel getrokken op het niveau van de voorzieningen dat aan de gedetineerden wordt aangeboden. Zo is er in de PI bijvoorbeeld veel (fysieke) ruimte voor onderwijs en vorming die niet meer optimaal wordt gebruikt omdat daarvoor onvoldoende middelen/docenten beschikbaar zijn.

Ondanks de investeringen van de afgelopen jaren in het opzetten van beleid op het terrein van maatschappelijke integratie lijken deze, zeker qua opzet en structuur, nog niet het gewenste rendement op te leveren. Hoewel dit gegeven voor de ISt grotendeels aansluit bij het landelijke beeld wordt dit in de PI versterkt door de gebrekkig gestructureerde onderlinge communicatie tussen daarbij betrokken functionarissen.

De ISt is van mening dat hier door de PI zeker op korte termijn in moet worden geïnvesteerd.

Het gedegen zorgaanbod is een sterk punt maar de bij de zorg rechtstreeks betrokken medewerkers geven aan dat door de continue missiven 'uit het Haagse', die volgens hen in meer of mindere mate voorschrijven hoe de penitentiaire zorg vorm en inhoud dient te krijgen, de identiteit van het zorgaanbod in de PI afkalft en inboet aan kwaliteit en er ook toe leidt dat goed gekwalificeerde medewerkers de PI verlaten. Dat vinden zij jammer omdat zij van mening zijn dat het zorgvuldig opgebouwde imago van de inrichting, met oog voor en accent op zorg, nu juist een aspect is waarmee de PI zich in de regionale context van de strafrechtstketen kan onderscheiden.

De belangrijkste opdracht die de directie naar de mening van de ISt de komende jaren heeft is het aanbrengen van een goed gestructureerd verband tussen de

¹ De huidige locatiedirecteur is sedert medio 2008 in de PI actief; in de afgelopen 5 jaar gingen 6 collega's haar voor.

verschillende en, op zichzelf, voldoende professioneel opererende afdelingen en diensten. Daarvoor zijn in de PI tijd, middelen en (voorgenomen) besluiten nodig die, gebundeld in een compact en transparant actieplan, de basis kunnen vormen voor een solide en hecht samenwerkend geheel van professionele en betrokken inrichtingsfunctionarissen.

Daarbij is een belangrijke voorwaarde dat de PI van de zijde van de DJI beschikt over (meerjarige) duidelijkheid ten aanzien van haar penitentiaire bestemmingen en consistentie binnen de samenstelling en samenwerking van het directieteam.

Aanbevelingen

Hieronder staan de belangrijkste aanbevelingen; zie bijlage 1 voor een overzicht van alle aanbevelingen.

De ISt beveelt de locatie het volgende aan:

- 1 Beschouw het geheel van screeningsactiviteiten rond de binnenkomst van de gedetineerde, stem deze op elkaar af en leg de activiteiten vast in een procesbeschrijving.
- 2 Voorzie in de mogelijkheid om gedetineerden die op vrijdag(na)middag voor de eerste maal binnen komen tenminste medisch te screenen door een verpleegkundige opdat (medische) risico's in het weekeinde zoveel mogelijk worden uitgesloten.
- 3 Overweeg de mogelijkheden om de bezoektijd van de bibliotheek te verruimen en doe onderzoek naar neerwaartse bijstelling van de kosten voor CD/DVD verhuur.
- 4 Pleeg inspanningen om het aanbod van arbeidsactiviteiten te verruimen opdat gedetineerden zich tijdens de arbeid daadwerkelijk kunnen inspannen; maak daarbij optimaal gebruik van de faciliteiten die het arbeidsbedrijf (in potentie) biedt.
- 5 Formuleer een algemene en gedifferentieerde visie op de omgang met gedetineerden, leg deze vast en toets de uitvoering en effectiviteit daarvan met een zekere regelmaat.
- 6 Formuleer beleid met betrekking tot de toepassing van meerpersoonscelgebruik en informeer de gedetineerden door middel van de huisregels over de toepassing daarvan. Evalueer tevens met een zekere regelmaat het toegepaste beleid.
- 7 Voorzie op korte termijn in goed werkende visuele toezicht- en communicatiemiddelen.
- 8 Ga na in hoeverre in de PI de gang van zaken met betrekking tot de detentiefasering, inclusief verloftoekenning, beter kan worden gestructureerd en vastgelegd en de besluitvorming daarbij met meer samenhang tussen,-en daadwerkelijke betrokkenheid van-, relevante functionarissen, tot stand kan komen.
- 9 Tref zodanige voorzieningen dat de resultaten van de fitkit en zelfverdediging worden verbeterd en pleeg inspanningen om het resultaat van de evaluatie van calamiteiten en calamiteitenoefeningen breder met de organisatie te communiceren.

- 10 Ontwikkel met relevante partners een samenhangend reïntegratiebeleid dat aansluit bij de -meerjarig- vast te stellen bestemming en gerelateerde regimair kaders.
- 11 Stel ten aanzien van het personeelsmanagement een aantal relevante thema's vast die van belang zijn voor de verdere ontwikkeling van de PI zoals bijvoorbeeld de daadwerkelijke uitvoering van functioneringsgesprekken.
- 12 Ga na in hoeverre het integriteitsbeleid revisie behoeft.

De Ist beveelt de DJI het volgende aan:

- 13 Bestendig voor zover mogelijk de samenstelling van het directieteam van De Grittenborgh voor tenminste een aantal jaren en bepaal voor tenminste eenzelfde periode de bestemming van de PI.
- 14 Ga na in hoeverre -en met welke ondersteunende systemen- de informatievoorziening rond gedetineerden in inrichtingen van het gevangeniswezen beter op elkaar kan worden afgestemd, geïntegreerd en gefaciliteerd.

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en doel

Aanleiding

De Inspectie voor de Sanctietoepassing (ISt) houdt toezicht op de sanctietoepassing in Nederland. Zij doet dit ondermeer door penitentiaire inrichtingen met een zekere regelmaat op hun functioneren te beschouwen. De Penitentiaire Inrichtingen (PI) Noord, locatie De Grittenborgh is een normaal beveiligde inrichting met een meervoudige bestemming (zie 1.5) die nog niet eerder onderwerp van inspectieonderzoek door de ISt is geweest.

Doel

Het doel van de doorlichting is te bezien hoe het in De Grittenborgh is gesteld met de rechtspositie van gedetineerden, de veiligheid, de reïntegratieactiviteiten en de daarmee samenhangende aspecten van organisatie. Aan de hand van haar oordeel doet de ISt verbetervoorstellen in de vorm van aanbevelingen.

1.2 Reikwijdte van de doorlichting

De doorlichting beperkt zich tot locatie De Grittenborgh, navolgend verder aangeduid met de PI, die in de huidige organisatiestructuur van het gevangeniswezen, samen met de locatie De Marwei te Leeuwarden, het cluster PI Noord vormt. Binnen de PI is een afdeling met (momenteel) 22 plaatsen voor ter beschikking gestelden; deze afdeling valt buiten het bereik van deze inspectie (zie 1.5).

1.3 Toetsingskader

Voor de doorlichting heeft de ISt het standaard toetsingskader voor het gevangeniswezen gebruikt. Dit toetsingskader is gebaseerd op (inter-) nationale wet- en regelgeving.² Het toetsingskader omvat de aspecten rechtspositie en bejegening van gedetineerden, maatschappijbeveiliging, interne veiligheid, maatschappelijke reïntegratie en organisatie. Deze aspecten geven, in samenhang, een goed beeld van de stand (en gang) van zaken in een penitentiaire inrichting. Genoemde aspecten zijn opgedeeld in criteria die de ISt beoordeelt op de dimensies beleid, uitvoering en borging.

Bij de dimensie beleid beziet de ISt of in de inrichting ten aanzien van een te toetsen criterium (beschreven) beleid beschikbaar is dat voldoet aan geldende wet- en regelgeving.

Bij de dimensie uitvoering wordt vastgesteld in hoeverre de uitvoering voldoet.

Bij de dimensie borging wordt nagegaan in hoeverre de toepassing van het beleid is zeker gesteld en in hoeverre de PI het beleid periodiek evalueert op effectiviteit en zonodig bijstelt.

Het oordeel is geformuleerd in de volgende vier waarderingen:

- voldoet niet aan de relevante normen en verwachtingen;
- voldoet in beperkte mate aan de relevante normen en verwachtingen;

² Het betreft internationale verdragen, gedragsregels, wetgeving, maatregelen, ministeriële regelingen, circulaire en aanwijzingen die van toepassing zijn op de tenuitvoerlegging van detentie.. Zie voor het volledige toetsingskader de ISt website (www.inspectiesanctietoepassing.nl), waar het als bijlage bij het inspectierapport is gevoegd.

- voldoet overwegend maar niet volledig aan de relevante normen en verwachtingen;
- voldoet aan de relevante normen en verwachtingen.

1.4 Opzet

Methode

Ten behoeve van een doorlichting verzamelt de ISt feitelijke gegevens door documentonderzoek, observaties in de PI en interviews met betrokkenen bij de inrichting. Het standaard toetsingskader vormt het uitgangspunt van de doorlichting (zie 1.3). Dit toetsingskader is uitgewerkt in een aantal gestructureerde vragen- en checklijsten. Op grond van vooraf door de PI verstrekte documentatie stelt de ISt aanvullende informatievragen op. De gegevens die de ISt hiermee verzamelt, worden afgezet tegen het toetsingskader en leiden tot een beoordeling van de te toetsen criteria op de dimensies beleid, uitvoering en borging (zie 1.3).

De doorlichting van de PI is uitgevoerd door 3 inspecteurs in een periode van 3 dagen. Zie Bijlage 4 voor het volledige inspectieprogramma van de doorlichting.

Tijdpad

Op 30 september heeft de ISt de doorlichting formeel aangekondigd. De doorlichting is op 11, 12 en 13 november uitgevoerd. De locatiedirecteur heeft op 18 december de conceptversie van het inspectierapport voor wederhoor voorgelegd gekregen. De ISt heeft de wederhoorreactie op 15 januari 2009 ontvangen. Op 3 februari 2009 heeft de hoofdinspecteur het inspectierapport vastgesteld en aangeboden aan de staatssecretaris van Justitie.

1.5 Objectbeschrijving

De PI is gesitueerd annex aan een nieuwbouwwijk aan de rand van Hoogeveen (Drenthe) en in 1989 in gebruik genomen. Aanvankelijk fungeerde de PI louter als huis van bewaring (hvb). Thans kent het complex meerdere bestemmingen: huis van bewaring, gevangenis en een afdeling voor ter beschikking gestelden die dienst doet als tijdelijke dependance van het forensisch psychiatrisch centrum Veldzicht te Avereest. Zoals in par. 1.2 aangegeven blijft deze afdeling buiten het bereik van deze inspectie.

Kenmerkend voor de inrichting is dat deze in pandig een beperkte ruimtelijke werking heeft. In sommige gebieden zijn de plafonds laag en is er weinig direct daglicht beschikbaar. De staat van onderhoud oogt bij de tijds.

De bestemmingen kennen een aantal bijzondere regimes.

Er is een kleinschalige individuele begeleidingsafdeling (IBA) voor gedetineerden die zich, vanwege aanzienlijke gedragsproblematiek, niet in de gemeenschap kunnen handhaven en voorts is er een verslavingsbegeleidingsafdeling (VBA) met gerichte aandacht voor verslavingsproblematiek. Beide afdelingen hebben een erkenning van de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) en worden als zodanig aanvullend gefinancierd. In hetzelfde gedeelte van het complex als de VBA is ook de inkomstafdeling (van het hvb) gehuisvest. Een deel van de gevangenis is bestemd voor justitiabelen met een isd-maatregel.³

De capaciteit van de PI bedraagt in totaal 235 plaatsen (exclusief 22 TBS-plaatsen), waarvan 25 in meerpersoonscellen (mpc).

Zie voor een overzicht van de capaciteit tabel I.

³ isd staat voor inrichting stelselmatige daders, een wettelijke maatregel die voor maximaal twee jaar kan worden opgelegd en die de justitiabele in staat stelt om met behulp van trajecten, vanuit de beslotenheid van een inrichting, te werken aan terugkeer in de samenleving. Veel 'isd-ers' hebben verslavingsproblematiek.

Een deel van de PI is het afgelopen jaar buiten gebruik geweest vanwege het treffen van brandveiligheidsvoorzieningen. Dit traject wordt binnenkort afgerond. Door de verminderde capaciteitsbehoefte is het de vraag of de volledige capaciteit dan benut gaat worden.

De inrichting beschikt over een geldige gebruikersvergunning.

In oktober 2007 werd de inrichting geconfronteerd met het overlijden van een gedetineerde. Omdat de doodsoorzaak niet kon worden vastgesteld heeft dit geleid tot publiciteit en kamervragen aan de staatssecretaris van Justitie.⁴

De inrichting heeft in totaal 35 meerpersoonscellen

Tabel 1 Capaciteit

Bestemming	Afdeling	Plaatsen	Mpc	Mpc in %
Hvb	Afdeling 4.1	36	12	33
Hvb (VBA)	Afdeling 4.3	25	0	-
Hvb	Afdeling 5	81	7	9
Gevangenis+isd	Afdeling 5	81	6	7
IBA	Afdeling 9	12	0	-
Totaal		235	25	11

1.6 Recent onderzoek

In september 2005 bezocht de Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming (RSJ) de PI. Hoewel er aanmerkingen waren op de interne communicatie achtte de RSJ de rechtsbescherming van gedetineerden naar behoren.

De PI was ook betrokken bij het themaonderzoek naar nachtveiligheid dat de ISt eind 2007 uitvoerde, zie par 4.1.⁵

⁴ De vragen werden per brief d.d. 26 september 2008 kenmerk 5560160/08/DSP door de SvJ beantwoord; aangegeven werd dat geen duidelijke doodsoorzaak kon worden vastgesteld.

⁵ Themaonderzoek nachtveiligheid Gevangeniswezen, februari 2008.

2 Rechtspositie en bejegening

2.1 Rechtmatige insluiting

Criterium

Gedetineerden dienen op basis van een rechtmatige titel te worden ingesloten. Het is daarom zaak dat een inrichting alle documenten rondom insluiting en identiteit goed controleert. Daartoe heeft de sectordirecteur gevangeniswezen (SDGW) in oktober 2006 een flatteringsregeling bevolkingsadministratie vastgesteld die bij het insluitingsproces moet worden toegepast.

Bevindingen

Gedetineerden komen altijd binnen via het bad alwaar een verkorte inschrijving plaatsvindt.⁶ Deze gegevens en de overige insluitingsbescheiden van bijvoorbeeld rechtbank of politie worden doorgeleid naar de afdeling bevolking. Deze afdeling informeert zoveel mogelijk vooraf bij de zendende instelling of er bijzonderheden zijn rond de gedetineerde waarmee in de PI rekening moet worden gehouden. Indien er bijzonderheden zijn worden deze doorgemeld aan relevante functionarissen. De bevolkingsadministratie werkt met betrekking tot het insluitingsproces op basis van de richtlijnen van DJI die zijn vertaald en vastgelegd in een werkinstructie en een taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden (TVB)-matrix. De werkzaamheden worden uitgevoerd door medewerkers met veel ervaring met het werkproces. De PI heeft in mei 2007 een audit laten uitvoeren van het BVA-werkproces; de uitkomst was positief. Kort na deze inspectie stond wederom een audit gepland.

Oordeel

Omdat het werkproces wordt uitgevoerd op basis van de regelgeving van de DJI voldoen de dimensies beleid en uitvoering. De dimensie borging voldoet omdat het werkproces regelmatig wordt geëvalueerd.

2.2 Screening

Criterium

Zo snel mogelijk na binnenkomst in een inrichting dient een gedetineerde te worden gescreend op gezondheidsrisico's, het vereiste beveiligingsniveau, het risico voor medegedetineerden, zelfdestructief gedrag en de directe persoonlijke- en zorgbehoeften. Er zijn, met uitzondering van screening vanwege een meerpersoonscelplaatsing (mpc), momenteel nog geen landelijk voorgeschreven procedures voor de screening van gedetineerden bij binnenkomst. De ISt verwacht ten minste dat bij insluiting relevante informatie wordt gesignaleerd en geverifieerd en dat spoedig na insluiting in een persoonlijk gesprek met de gedetineerde wordt geïnformeerd naar zijn medisch/sociale omstandigheden en zorgbehoeften.

Bevindingen

De PI beschikt niet over een geïntegreerde procesbeschrijving van het intakeproces. Iedere bij de inkomst betrokken functionaris voert deze uit op basis van ervaring en/of vaste gewoonte. Zo vergaart de medische dienst zo mogelijk medisch relevante informatie vóór inkomst en vindt, met uitzondering van de inkomsten op de vrijdagmiddag, zoveel mogelijk binnen 24 uur na binnenkomst van de gedetineerde een verpleegkundige intake plaats die wordt vastgelegd in MicroHIS

⁶ Bad was aanvankelijk de afkorting van: binnenkomst afdeling delinquenten.

waarbij de medische data vervolgens kort daarna worden beoordeeld en geautoriseerd door de inrichtingsarts.⁷

Op de afdeling waar de gedetineerde geplaatst wordt vindt een intakegesprek met een piw'er plaats binnen 24 uur. De screening door de medewerkers maatschappelijke dienstverlening (MMD'ers) vindt in nagenoeg alle gevallen binnen 10 dagen plaats. Door inzage in TULP-selectie gaan afdelingshoofden wel eens na of een intakegesprek daadwerkelijk heeft plaatsgevonden.

Oordeel

Er zijn geen vastgelegde procedures voor het intakeproces; aldus voldoet het beleid niet. Omdat alle functionarissen die relevant zijn voor de informatie-vergaring rond een gedetineerde deze zo spoedig mogelijk spreken maar de medische dienst dat voor het weekend eerst op de maandag doet, voldoet op dit punt de screening overwegend, maar niet geheel. Omdat de borgingsactiviteiten een incidenteel karakter hebben voldoet de dimensie borging beperkt.

Aanbevelingen

De ISt geeft de PI in overweging om het geheel van screeningsactiviteiten rond de binnenkomst van de gedetineerde onder de loep te nemen, op elkaar af te stemmen en vast te leggen in een procesbeschrijving.

Voorts is een aanbeveling om te voorzien in de mogelijkheid om gedetineerden die op vrijdag(na)middag binnen komen tenminste medisch te doen screenen door een verpleegkundige opdat (medische) risico's in het weekeinde zoveel mogelijk worden uitgesloten.

2.3

Rapportage en registratie

criterium

Van iedere gedetineerde dient een penitentiair dossier te worden aangelegd waarin ondermeer de volgende documentatie: een overzicht van insluitingsperiodes en inrichtingen van verblijf, selectie- en plaatsingsvoorstellen, registratiekaarten, overige bescheiden zoals uitslagen van urinecontroles, kopieën van strafrapporten e.d. Het penitentiair dossier is persoonsgebonden en wordt, indien een gedetineerde niet meer is ingesloten, bewaard in een centraal landelijk systeem. Overige op het verblijf van de gedetineerde betrekking hebbende stukken kunnen worden verzameld en bewaard in een inrichtingsdossier dat bij vertrek in de inrichting blijft en op termijn wordt vernietigd.

Bevindingen

Het bureau selectie en detentiebegeleiding (BSD) werkt op basis van het (DJI) handboek selectie- en detentiebegeleiding (uitgave DJI-2007) en maakt sinds kort gebruik van gedigitaliseerde dossiers. De ISt had inzage in enkele dossiers en deze zagen er verzorgd uit. Volgens de betrokken medewerkers is een nadeel van het werken met digitale dossiers dat het nu minder gemakkelijk is om dossiers te raadplegen omdat het beeldscherm geheel in beslag wordt genomen. Om die reden was voor het opmaken van documenten en het tegelijkertijd raadplegen van het dossier door de medewerkers een extra beeldscherm aangevraagd. Voor het op orde houden van de dossiers is binnen het BSD een administratieve kracht beschikbaar. Los van de criteria van het toetsingskader constateert de ISt dat er in De Grittenborgh (maar ook in andere PI's) zo langzamerhand een aanzienlijke spreiding

⁷ MicroHIS is het programma dat wordt gebruikt voor het vastleggen en doorsturen van medische informatie van een gedetineerde. Het wordt binnen het Gevangeniswezen algemeen toegepast en is gebaseerd op een regulier huisartsen informatie systeem.

van informatie aan het ontstaan is doordat de verschillende functionarissen die betrokken zijn bij het detentieproces er min of meer hun eigen informatiesystemen op na houden. In De Grittenborgh trof de ISt informatie over gedetineerden aan bij het BSD, op de verblijfsafdelingen (TULP-selectie), bij de MMD'ers, de trajectbegeleiders (isd&TR) en bij het coördinatiebureau terugdringen recidive (CBTR) dat extern (in de stad Groningen) is gehuisvest.

In het recente verleden kwam alle relevante informatie rond het detentieproces terecht bij het BSD dat als zodanig de spil vormde rond de informatievoorziening over gedetineerden binnen de inrichting; dat is thans niet meer het geval.

Oordeel

Op zichzelf voldoet de PI aan de criteria.

Nemen we echter de recente ontwikkelingen binnen het gevangeniswezen (Gw) in zijn geheel in ogenschouw dan kan worden gesteld dat er momenteel binnen de inrichtingen sprake is van een minder effectieve en doelmatige ondersteuning van de informatievoorziening rond het detentieproces.

Aanbevelingen

Ofschoon de PI, in enge zin, aan de criteria voldoet zou zij toch moeten nagaan in hoeverre de interne informatievoorziening rond het detentieproces beter op elkaar kan worden afgestemd terwijl de DJI, voor het gevangeniswezen als geheel, zou kunnen nagaan in hoeverre -en met welke ondersteunende systemen- de informatievoorziening rond gedetineerden in inrichtingen beter op elkaar kan worden afgestemd, geïntegreerd en gefaciliteerd.

2.4 Huisregels en introductie

Criterium

Iedere gedetineerde moet bij binnenkomst in een inrichting zoveel mogelijk in een voor hem begrijpelijke taal op de hoogte worden gesteld van zijn rechten en plichten. Daarbij moet hem expliciet duidelijk gemaakt worden hoe hij zich kan beklagen. Om die reden is de directeur van een inrichting (wettelijk) verplicht om huisregels voor de inrichting vast te stellen. De inhoud en structuur van deze huisregels moet aansluiten bij het door de minister van Justitie vastgestelde model huisregels penitentiaire inrichtingen. Daarnaast acht de ISt het van belang dat met iedere (op een afdeling) inkomende gedetineerde door medewerkers van de inrichting een intakegesprek wordt gehouden met onder andere uitleg over de interne gang van zaken.

Bevindingen

Op iedere cel van de PI zijn de huisregels in de Nederlandse taal beschikbaar. Het is een omvangrijk pakket dat veel informatie bevat. Andere talen zijn beschikbaar in de bibliotheek.

De gang van zaken rond introductie is niet vastgelegd in een dienstinstructie of procesbeschrijving maar de gedetineerden geven aan dat zij door piw'ers over het algemeen snel en voldoende worden geïnformeerd over de gang van zaken in de inrichting. De huisregels worden regelmatig herzien getuige de versie van september 2008 waar de ISt de beschikking over had en de opmerking van de gedetineerden dat zij dit jaar al voor de derde keer geconfronteerd waren met een nieuwe versie.

Oordeel

Het beleid voldoet overwegend omdat er weliswaar sprake is van actuele huisregels maar de gang van zaken bij introductie niet is vastgelegd in een procedure. De uitvoering voldoet omdat het algemene beeld is dat de piw'ers de gedetineerden kort na binnenkomst adequaat informeren over de gang van zaken. De huisregels worden regelmatig herzien. Omdat niet is gebleken dat het introductieproces regelmatig wordt geëvalueerd voldoet de borging overwegend.

Aanbevelingen

Aansluitend bij de aanbeveling in par. 2.2 beveelt de ISt aan om ook het introductieproces te beschrijven en regelmatig te evalueren. Daarnaast wordt, omwille van de toegankelijkheid, aanbevolen om een uittreksel van de belangrijkste huisregels op cel ter beschikking te stellen.⁸

2.5

Dagprogramma en activiteiten aanbod

criterium

Gedetineerden hebben wettelijk recht op een aantal regimesactiviteiten, zoals dagelijks een uur luchten, minimaal tweemaal per week drie kwartier sport, wekelijks bibliotheekbezoek, onderwijs en recreatie (minimaal zes uur per week). Daarnaast zijn er landelijke voorschriften voor de duur van het dagprogramma. Gedetineerden in een regime van beperkte gemeenschap (o.a. regulier huis van bewaring) dienen wekelijks minimaal gedurende 43 uur gemeenschappelijke activiteiten te krijgen aangeboden. Veroordeelden tot een gevangenisstraf, waaronder arrestanten, hebben in een regime van algehele gemeenschap het recht om wekelijks minstens 59 uur buiten de cel te verblijven met 45 uur per week activiteiten.

Bevindingen

De dagprogramma's van de afdelingen zijn vastgelegd. Het format dat daarbij gebruikt wordt is niet uniform omdat verschillende formats worden gebruikt. Het dagprogramma geeft de te bieden activiteiten weer. Op basis van het dagprogramma wordt in de PI meer dan het minimum aantal uren activiteiten aangeboden. Zo hebben isd'ers die deelnemen aan een traject de mogelijkheid om meer dan 2x per week te sporten en ook in het weekeinde wordt aan de afdelingen, indien de personele bezetting dat toelaat, (extra) sport geboden onder begeleiding van daartoe gecertificeerde piw'ers. In de PI wordt aan gedetineerden ook (nog) creatieve vorming aangeboden door een gedreven docent die strijdbaar is voor het behoud van deze activiteit en de ISt illustreert dat hij daarmee ook resultaat boekt. Gedetineerden klagen daarentegen over de korte tijd die zij in de bibliotheek kunnen doorbrengen en de hoge huurprijs van een CD/DVD: € 1,25 per week. Ook zijn zij niet tevreden over de mate waarin arbeid beschikbaar is. Er is (momenteel) onvoldoende werk waardoor zij vaak rondhangen op de arbeidszaal of afdeling, zonder zich nuttig te maken. De arbeidszalen maken op de ISt een goed geoutilleerde indruk. Zij zijn relatief ruim en op sommige zalen, zoals de metaalafdeling, met wat extra inspanning, overzichtelijk (te maken). Er is een werkzaal hout en metaal en een afdeling diverse arbeid. Alle bieden de mogelijkheid tot assemblagewerkzaamheden met goed gereedschap en onder deskundige begeleiding. Sommige werkmeesters geven aan dat zij in het verleden instructies gaven die, in samenhang met theoretisch onderricht door een docent, leidden tot erkende certificering van gedetineerden.

⁸ Dit biedt de mogelijkheid om het volledige pakket huisregels beschikbaar te hebben in de gemeenschappelijke verblijfs- en/of personeelsruimte bij elke afdeling.

Zij betreuren het dat dit nu niet meer kan. Een goed draaiend onderdeel van de arbeid is het 'klussenteam' waarin daartoe geselecteerde gedetineerden onderhoudswerkzaamheden in bepaalde sectoren van de PI verrichten. Zij zijn herkenbaar aan opvallende rode werkkleding. Tijdens de schouw van de arbeidsbedrijven viel op dat een aantal gedetineerden aanwezig was zonder passende werkkleding en beschermingsmiddelen; zo was op het houtbedrijf een gedetineerde aanwezig in korte broek en teenslippers. De leiding van de inrichting realiseert zich dat het aanbod van arbeid momenteel laag is en spant zich in hier verandering in aan te brengen. Zij is daarbij afhankelijk van de centrale regie die in het kader van het project Werkt! van de sector Gw van de DJI op de arbeidsactiviteiten wordt gevoerd.⁹ Behoudens de beschikbaarheid van de resultaten van de gedetineerdensurvey is het de ISt niet gebleken dat het dagprogramma en activiteiten aanbod in de PI regelmatig onderwerp zijn van evaluatie of dat registratie plaats vindt van uitval.¹⁰

Oordeel

Omdat de dag- en activiteitenprogramma's op verschillende wijzen zijn vastgelegd voldoet de dimensie beleid overwegend. De uitvoering voldoet omdat tenminste het minimum aan activiteiten wordt aangeboden en compensatie wordt geboden indien activiteiten onverhoopt uitvallen.

Omdat, behoudens de beschikbaarheid van de gedetineerdensurvey, niet is gebleken dat er in de PI stelselmatige evaluatie van het dag- en/of activiteitenprogramma plaats vindt, voldoet de borging beperkt.

Aanbevelingen

Bezie in hoeverre het dag- en activiteitenprogramma kan worden vastgelegd in een uniform format.

Overweeg de mogelijkheden om de bezoektijd van de bibliotheek te verruimen en doe onderzoek naar neerwaartse bijstelling van de kosten voor CD/DVD verhuur. Pleeg inspanningen om het aanbod van arbeidsactiviteiten te verruimen opdat gedetineerden zich tijdens de arbeid daadwerkelijk kunnen inspannen; maak daarbij optimaal gebruik van de faciliteiten die het arbeidsbedrijf (in potentie) biedt. Draag er tevens voor zorg dat gedetineerden tijdens de arbeidsactiviteiten altijd zijn uitgerust met passende werkkleding en de juiste beschermingsmiddelen.

2.6 Toegang tot zorg

Criterium

Het begrip zorg omvat binnen de context van dit criterium geestelijke zorg, medische zorg (inclusief tandheelkundige zorg) en psychosociale zorg. In de inrichting dient voldoende geestelijke zorg beschikbaar te zijn die aansluit bij de godsdienst of levensovertuiging van de gedetineerden. Art. 42 van de penitentiaire beginselenwet (Pbw) bepaalt dat de aan de inrichting verbonden arts beschikbaar is voor het regelmatig houden van spreekuur. Ook in acute situaties moet kunnen worden voorzien in noodzakelijke medische zorg. Op het terrein van de psychosociale zorg moeten er binnen de inrichting gekwalificeerde hulpverleners beschikbaar zijn die casuïstiek bespreken in het zogenaamde psychomedisch overleg (PMO).

⁹ Het project Werkt! beoogt de acquisitie en de regie op de uitvoering van arbeidsactiviteiten in inrichtingen meer te centraliseren en (mede) daardoor meer kostendekkend te maken.

¹⁰ De gedetineerdensurvey is een door de DJI (herhaald) uitgevoerde landelijke enquête onder gedetineerden naar hun welbevinden met betrekking tot verschillende aspecten van de inrichting waar zij verblijven.

Bevindingen

De toegang tot zorgverleners staat helder omschreven in de huisregels en de medische dienst biedt zorg aan op basis van de uitgangspunten van het programma verantwoorde medische zorg (VMZ) van de DJI.¹¹ De medische dienst is vorig jaar aan een audit onderworpen en jaarlijks wordt het functioneren van de medische zorgverlening intern geëvalueerd.

Buiten kantooruren kan voor medische zorg een beroep worden gedaan op de inrichtingsarts en bij spoed kan een gedetineerde, middels een ambulance, snel worden opgenomen in het belendende ziekenhuis.

Volgens de zorgstafmedewerkers waarmee de ISt sprak is de PI van oudsher een op zorg gerichte instelling; de (erkende) IBA en VBA getuigen daar van. Hier werken medewerkers die daarvoor via aanvullende opleidingen specifiek zijn toegerust; onduidelijkheid over de toekomstige bestemming maakt echter dat momenteel gekwalificeerde medewerkers vertrekken

De piw'ers hebben in het algemeen een op zorg gerichte grondhouding en weten zich daarbij ondersteund door de doorgaans in de tweede lijn opererende psychologen en medische dienst.

Binnen de PI functioneert een actief psycho-medisch overleg (PMO) dat wekelijks bijeen komt en waaraan psychologen, arts, verpleegkundigen en psychiater deelnemen. Verslaglegging vindt plaats door een secretariael medewerker; het verslag is de basis voor de terugkoppeling naar de verblijfsafdelingen.

De PI beschikt over drie psychologen met ieder een eigen accent in de zorgverlening te weten: trajecten, detentieondersteuning en crises.

De beschikbaarheid van een psychiater is een knelpunt omdat deze wekelijks voor niet meer dan twee uur beschikbaar is. Gezien de psychiatrische problematiek onder gedetineerden oordelen de zorgstafmedewerkers de beperkte beschikbaarheid van een psychiater als zorgwekkend.

Gedetineerden met acute psycho-sociale problematiek kunnen door de PI niet rechtstreeks op de IBA worden geplaatst maar uitsluitend door tussenkomst van de selectiefunctie; voor deze categorie fungeert een deel van afdeling 5 wel als een soort vangnet.

De gedetineerden zijn tevreden over de toegankelijkheid van de zorgverleners maar weten zich bij geplande tandartshulp, die wekelijks wordt aangeboden, wel eens vergeten.

Aan gedetineerden in een straf- of afzonderingscel wordt door de medische dienst dagelijks aandacht besteed.

Naast de gebruikelijke denominaties als humanistisch, protestant en rooms-katholiek zijn er ook een islamitisch geestelijk verzorgster en een pandit (vast) aan de PI verbonden.

Namens de geestelijk verzorgers wordt aangegeven dat zij in het algemeen binnen de PI goed uit de voeten kunnen met het geven van (individuele) zorg. Ook de gedetineerden zijn tevreden maar de gedetineerden met een islamitische achtergrond vinden de combinatie van een islamitisch geestelijk verzorgster en een imam (die exclusief voor mag gaan in gebed) verwarrend. Wekelijks op zondag is er een kerkdienst in de multifunctionele ruimte. Dit is een grote ruimte die doordeweeks dienst doet als sportzaal. Vanwege de omvang is er lastig een gewijde sfeer te creëren. De geestelijk verzorgers geven aan dat zij met smart wachten op de uitvoering van de toegezegde meer intieme kerkruimte.

Oordeel

¹¹ Het programma VMZ heeft geleid tot een procesmatig gestructureerd aanbod van medische zorg in pi's.

De toegang tot zorg is helder omschreven in de huisregels en de medische zorgverlening is procesmatig georganiseerd en wordt regelmatig geëvalueerd. Ten aanzien van de opvang van kwetsbare gedetineerden hanteert de PI meer een -niet vastgelegd- gewoontebeleid. Aldus voldoet het beleid overwegend. De gedetineerden zijn in het algemeen tevreden over de geboden zorg en krijgen in het algemeen waar zij recht op hebben. Hierdoor voldoet de uitvoering. De borging voldoet beperkt. Binnen de medische dienst is er sprake van borgingsactiviteiten doordat er met enige regelmaat naar de actualiteit van gehanteerde protocollen wordt gekeken. De zorgverleners waarmee de ISt sprak uit hun zorg over de huidige gang van zaken met betrekking tot de afstemming van zorg(interventies). De ISt heeft niet geconstateerd dat de geuite zorg heeft geleid tot concrete actie.

In zijn algemeenheid is de ISt van mening dat de zorgverlening binnen de PI op een professionele leest geschoeid is en ook, met een kanttekening bij de psychiatrische zorg, in voldoende mate beschikbaar is. De aansluiting ofwel het verband, van de zorgverleners met het primaire proces lijkt echter onder druk te staan. Volgens de zorgstaf zijn belangrijke oorzaken enerzijds de onduidelijkheid over de toekomstige bestemmingen van de PI en anderzijds de beperkte coördinerende rol die de afdelingshoofden nog in de zorgverlening kunnen spelen door de te grote 'span of control' van hun functie. De teams zijn vrij groot waardoor zij, naast het begeleiden van het primaire proces, ook in beslag genomen worden door een fors aantal administratieve activiteiten ten behoeve van de personeelsinzet en -zorg. Ook het om organisatorische redenen door zorgverleners niet (meer) kunnen deelnemen aan de multidisciplinaire gedetineerdenbesprekingen (MDO's) wordt door hen als een verschraving van het zorgproces beschouwd. Met uitzondering van de gang van zaken op de kleinschalige IBA lijkt het zorgproces daardoor fragmentarisch te worden met een groter accent op incidentbestrijding zonder een methodische -en daardoor binnen het regime ingebedde- bijdrage te leveren aan de aansluiting van zorg bij terugkeer in het maatschappelijk verkeer.

Aanbevelingen

De ISt beschouwt de huidige tendens tot fragmentatie van de zorg een risico en beveelt de PI aan om, uitgaande van vaststaande en meerjarige bestemmingen, het zorgproces vanuit multifunctioneel oogpunt aan een beschouwing te onderwerpen en na te gaan in hoeverre de zorgverlening weer beter kan worden afgestemd op, en geïntegreerd in, het primaire proces.

Vanwege de bevoegdheid om bestemmingen vast te stellen ligt hier ook een verantwoordelijkheid voor de sectordirecteur gevangeniswezen van de DJI in de zin van het meerjarig vaststellen van de bestemmingen van de PI.

2.7

Bejegening

Criterium

Respectvolle bejegening staat centraal bij dit criterium. De bejegening komt in belangrijke mate tot uitdrukking in de wijze waarop het (executieve) inrichtingspersoneel omgaat met gedetineerden. Impliciet betekent dit dat gedetineerden niet mogen worden gediscrimineerd. Voor gedetineerden is het van belang dat de medewerkers voor hen toegankelijk zijn en dat medewerkers alert reageren op (niet altijd expliciete) verzoeken daartoe.

Bevindingen

Alhoewel in de huisregels de visie van de PI is opgenomen, heeft de directie deze niet verder geëxpliciteerd en geoperationaliseerd. Verwezen wordt naar de algemene visie van het Gevangeniswezen. Desalniettemin is er wel sprake van kenmerken van de vigerende cultuur van de inrichting. Kenmerkend is bijvoorbeeld

dat medewerkers met gedetineerden actief het gesprek aangaan en met hen duidelijke afspraken maken. Dit geldt ook voor de verhoudingen tussen de medewerkers onderling, inclusief afspraken met de directie.

Door de vele directiewisselingen van de laatste jaren is er niet veel stabiliteit geweest om te sturen op de implementatie van een heldere visie.

De voorganger van de huidige locatiedirecteur heeft aandacht besteed aan het transparanter maken van de onderlinge communicatie maar deze inspanningen zijn tot nu toe niet echt beklijfd bij de medewerkers. Desondanks constateert de ISt dat de relatie tussen medewerkers en gedetineerden wordt gekenmerkt door wederzijds respect en uiten de gedetineerden zich daarover in het algemeen positief.

Eén gedetineerde, die op de isd-afdeling verblijft, geeft aan zich wel eens onheus door medewerkers bejegend te weten maar dat kan ook te maken hebben met de wijze waarop aan het isd-regime, als onderdeel van de gevangenisafdeling, binnen de PI vorm en inhoud wordt gegeven.¹²

Tevredenheid onder de gedetineerden is er ook ten aanzien van de reactiesnelheid van piw'ers bij gevraagd contact overdag. Dit geldt echter niet voor de reactiesnelheid 's avonds en 's nachts waarbij het wel eens lang -gesproken wordt over ruim een uur- kan duren voordat er, na een oproep via de intercom, persoonlijk contact tussen een gedetineerde en medewerkers tot stand komt.

Het werken met mentoren is in de PI een vast gegeven maar de aard van de relatie mentor-gedetineerde is uiteraard wel afhankelijk van de verblijfsduur en de contactmogelijkheden.

Omdat er veel belang wordt gehecht aan de bestendiging van de relatie tussen piw'er/mentor en gedetineerde is onlangs besloten dat bij verhuizing van de gedetineerde binnen de afdeling de relatie met de mentor in stand blijft. Voorheen was het mentoraat gekoppeld aan vaste cellen zodat bij doorplaatsing de mentor wijzigde.

Alle respondenten geven aan dat er in de PI geen sprake is van discriminatie.

De ISt heeft bij dit criterium niet geconstateerd dat het resultaat van de gedetineerdensurvey heeft geleid tot aanpassing van beleid en/of uitvoering.

Oordeel

De ISt is van mening dat zich in de loop der jaren en op grond van toenemende ervaring onder medewerkers met specifieke doelgroepen, in de PI een solide detentieklimaat heeft ontwikkeld dat tamelijk autonoom, dus zonder invloeden en/of sturing van buiten-, respectievelijk, bovenaf, in stand blijft. Als zodanig is de expliciete vastlegging van een visie voor de omgang met gedetineerden in de PI niet direct vereist (doch wel gewenst) en voldoet de dimensie beleid beperkt. Vanwege de algemeen geuite kwalificaties over de omgang met gedetineerden en de waarnemingen daarvan door de ISt ten tijde van de inspectie voldoet de dimensie uitvoering. De dimensie borging voldoet beperkt omdat de gedetineerdensurvey wel beschikbaar is, maar deze niet heeft geleid tot de waarneembare aanpak van evaluatie van de regimevoering.

Aanbevelingen

De ISt beveelt de PI aan om, uitgaande van vaststaande en meerjarige bestemmingen, een algemene en gedifferentieerde visie op de omgang met gedetineerden te formuleren, vast te leggen en de uitvoering en effectiviteit daarvan met een zekere regelmaat te toetsen.

¹² Voor ervaringen met het ISD-regime wordt verwezen naar het ISt-themaonderzoek Stelselmatige Daders van april 2008.

Ook hier is weer de eerdergenoemde verantwoordelijkheid van de sectordirecteur GW van de DJI van toepassing ten aanzien van de meerjarige vaststelling van bestemmingen.

Meer specifiek beveelt de ISt aan om te bezien in hoeverre gedetineerden tijdens de avond- en nachtdiensten sneller fysiek bereikt kunnen worden.

2.8 Discipline

Criterium

(Inter)nationale regelgeving omschrijft hoe de inrichting dient om te gaan met de toepassing van disciplinaire- en dwangmiddelen om de orde in de inrichting te handhaven. Zo zijn er in de Pbw en in het model huisregels penitentiaire inrichtingen voorschriften opgenomen met betrekking tot de procedure en vormgeving van sancties, de wijze waarop afzondering ten uitvoer wordt gelegd en geweldsmiddelen mogen worden toegepast.

De toepassing van geweld en het aanbrengen van mechanische middelen om veiligheidsrisico's rond gedetineerden te beheersen is expliciet geregeld in de ministeriële regelingen Geweldsinstructie penitentiaire inrichtingen en de Regeling mechanische middelen in penitentiaire inrichtingen. Deze regelgeving is samengebracht in het zogenaamde handboek Intern bijstandsteam (IBT) van de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI).

Bevindingen

De huisregels omvatten een uitgebreid en overzichtelijk schema van op te leggen sancties. De toepassing van geweld en mechanische middelen is in principe voorbehouden aan het IBT dat zich daarbij baseert op de regelgeving uit het handboek IBT van de DJI. Van geweldstoepassing wordt rapportage opgemaakt. De gedetineerden geven aan dat hun ervaring is dat de toepassing van geweld alleen in het uiterste geval plaats vindt en dat bij de sanctieoplegging altijd een directielid betrokken is.

Indien gedetineerden met een zeker risico zich in de afzonderingscel bevinden dan kunnen zij, op basis van een daartoe door de directie uitgebrachte beschikking, onder direct cameratoezicht worden geplaatst.

Zij behouden in de afzonderingscel in principe de mogelijkheid om te telefoneren en bezoek te ontvangen. De camerabeelden van de afzonderingscellen komen binnen bij de monitordesk van de centraalpost die 24-uurs bezetting kent.

Op grond van de toelichting in de huisregels op de toepassing van sancties is de constatering dat de toepassing van het disciplinaire beleid in de PI regelmatig tegen het licht wordt gehouden. De commissie van toezicht bevestigt dit door aan te geven dat het sanctiebeleid jegens isd'ers met de directie is besproken en vervolgens is bijgesteld.

Oordeel

Omdat het sanctiebeleid is vastgelegd en als zodanig wordt uitgevoerd voldoen de dimensies beleid en borging. Ook de borging voldoet omdat is gebleken van actieve evaluatie van toegepast beleid.

2.9 Contacten buitenwereld

Criterium

(Inter)nationale regelgeving bepaalt dat gedetineerden bezoek mogen ontvangen van, en mogen telefoneren en corresponderen met, verwanten, andere personen en vertegenwoordigers van externe instanties. In de Pbw is vastgelegd dat gedetineerden ten minste 1 uur per week bezoek mogen ontvangen en, in beginsel op eigen kosten, ten minste eenmaal per week minimaal 10 minuten een telefoongesprek mogen voeren. In het Model huisregels penitentiaire inrichtingen is

vastgelegd dat gedetineerden recht hebben op consulaire bijstand.¹³ Ook dienen gedetineerden door middel van tijdschriften, kranten, radio en TV op de hoogte te kunnen blijven van de actualiteit in de vrije samenleving. Op basis van art. 24 lid 4 van de European prison rules (EPR) verwacht de ISt dat de bezoektijden van een inrichting zodanig zijn dat schoolgaande kinderen van gedetineerden op bezoek kunnen komen.

Bevindingen

Ten aanzien van bezoekers van gedetineerden valt bij de entree van de inrichting de heldere informatie op die via een LCD-scherm gepresenteerd wordt. De informatie gaat met name over de gang van zaken voor, tijdens en na het bezoek aan gedetineerden. In de huisregels is, naast een beschrijving van de gang van zaken rond bezoek, een bijlage opgenomen met een weergave van de regels waaraan de bezoekers zich dienen te houden.

De gedetineerden zijn positief over de mogelijkheden tot bezoek en de wijze waarop hun bezoekers door medewerkers tegemoet worden getreden.

De bezoekmogelijkheden zijn per afdeling gebonden aan vaste dagdelen waardoor niet alle vaders op de woensdagmiddag bezoek van hun (schoolgaande) kinderen kunnen ontvangen. Dit wordt gecompenseerd door regelmatig georganiseerde ouder-kind middagen waarbij gedetineerde vaders hun kind(eren) kunnen ontmoeten. De bezoekzaal van de PI is nog niet voorzien van een zogenaamde slangentafel die het fysieke contact tussen gedetineerde en bezoeker belemmert.¹⁴ Sinds de start van de inrichting is er, aangrenzend aan de bezoekzaal, een aparte speelruimte voor kinderen, de crèche genoemd, waar kinderen tijdens het bezoek onder toezicht van een begeleidster kunnen spelen.

In het algemeen zijn er per afdeling voldoende telefoocellen beschikbaar zodat bellen voor gedetineerden geen probleem oplevert. De gedetineerden hebben wel een probleem met het gegeven dat er niet meer met zogenaamde budgetkaarten gebeld kan worden maar uitsluitend nog met een KPN-kaart. Daar komt bij dat ten tijde van de inspectie uitsluitend belkaarten van € 10,- beschikbaar waren waardoor vele gedetineerden tegen een financieel tekort aanliepen. Dit is door de PI soepel opgelost door met gedupeerden een afbetalingsregeling te treffen.

In de bibliotheek zijn (buitenlandse) kranten beschikbaar maar zoals eerder opgemerkt is er in het activiteitenprogramma beperkte gelegenheid (maximaal een half uur per week) om de bibliotheek te bezoeken.

Oordeel

De PI voldoet op alle drie dimensies aan de criteria.

Aanbevelingen

Ondanks dit positieve oordeel hier toch de aanbeveling aan de PI om te bezien of de informatie die aan bezoekers wordt verstrekt via het scherm bij de entree kan worden uitgebreid met meer (andersoortige) informatie over de inrichting zoals bijvoorbeeld de consequenties bij de invoer van drugs.

De ISt is voorts van mening dat de toepassing van het lcd-scherm met informatie bij de entree van de PI navolging verdient in andere PI's.

¹³ De minister van Justitie heeft het 'Model huisregels penitentiaire inrichtingen' vastgesteld bij de invoering van de Pbw in 1998. Het model vormt de standaard voor de per inrichting door de directeur vast te stellen huisregels.

¹⁴ Binnen de DJI is het voornemen om alle pi's van een slangentafel te voorzien.

2.10 Voeding en winkel

criterium

In de artikelen 42 lid 2, en 44 lid 1 en 3 van de Pbw is bepaald dat bij de verstrekking van voeding aan gedetineerden rekening moet worden gehouden met (medische) diëten en met de godsdienstige en/of levensovertuiging van gedetineerden. De DJI heeft daarnaast een programma van eisen (pve) opgesteld dat op landelijke schaal bepaalt aan welke eisen de voeding dient te voldoen qua variëteit en voedingswaarde. Aangezien binnen het gevangeniswezen de voeding in meerderheid door cateringbedrijven wordt geleverd dienen zij te voldoen aan dit pve.¹⁵

Op grond van art. 44 lid 5 Pbw dient de directeur van een inrichting zorg te dragen voor een winkelvoorziening. De wijze waarop dit plaats vindt varieert per inrichting.

Bevindingen

De voeding wordt in de PI verzorgd door een cateraar die twee keer per week koelverse maaltijden aanlevert die dagelijks op de afdeling worden opgewarmd en verstrekt.

De cateraar verstrekt de voeding op basis van het mantelcontract met de DJI. Naast de door de inrichting verstrekte voeding hebben de gedetineerden ook de gelegenheid om tijdens de recreatie-uren hun eigen voeding te bereiden. Daartoe is in het afgelopen jaar de keukeninrichting van de huiskamers gemoderniseerd. Aankopen kunnen door gedetineerden worden gedaan met behulp van het Billy-boxen systeem.¹⁶ Naast de reguliere lijst met artikelen is er een lijst met vers-artikelen die door tussenkomst van de winkel kunnen worden aangeschaft. De gedetineerden beklagden zich bij de ISt over de gehanteerde prijzen en het opslagtarief.

De ISt begreep dat de PI hierover met de winkelexploitant in gesprek is.

Volgens de PI worden de maaltijden niet voorgeproefd en is onbekend welke kwaliteitscontrole door de cateraar op de samenstelling van de voeding wordt uitgeoefend.

Oordeel

De ISt is van oordeel dat de PI bij dit criterium voldoet op de dimensies beleid en uitvoering en op de dimensie borging overwegend. Hierbij is het met name van belang dat de PI meer aandacht schenkt aan de (onafhankelijke) kwaliteitscontrole op de verstrekte voeding en de prijsontwikkeling van de door de winkelexploitant te leveren goederen omdat deze laatste, ook naar de mening van de ISt, een wel erg groot verschil laat zien met de prijzen van versproducten in 'de markt'. De PI geeft er echter ook blijk van daadwerkelijk iets te doen met de mening van gedetineerden over de voeding en winkel omdat een onlangs door de gedetineerdencommissie uitgevoerde enquête heeft geleid tot meer variatie in de aangeboden voeding en de opname van meer (goedkopere) B-merken op de winkellijst.

Aanbevelingen

De ISt beveelt de inrichting aan om zorg te dragen voor een systematische check van de kwaliteit en kwantiteit van de door de cateraar verstrekte voeding en actief een 'vinger aan de pols te houden' met betrekking tot het aanbod en de prijsontwikkeling van de winkel en in het bijzonder de vers-producten daarvan.

¹⁵ In een enkele inrichting van het gevangeniswezen wordt de voeding nog vers bereid in eigen keuken.

¹⁶ Een Billy-box is een verzegelbare kunststof doos die wekelijks aan de gedetineerde wordt verstrekt en is gevuld op basis van de door hem eigenhandig ingevulde bestellijst.

2.11 Accommodatie en meerpersoonscelgebruik

Criterion

In ministeriële regelgeving staat gedetailleerd omschreven waaraan een cel, qua uitvoering, moet voldoen. Sinds 2004 dient een inrichting, ingegeven door het toenmalige capaciteitstekort, ook de beschikking te hebben over een substantieel aantal meerpersoonscellen (mpc). Meestal zijn dit éénpersoonscellen die zodanig zijn aangepast dat er twee gedetineerden permanent in kunnen verblijven. Alvorens een gedetineerde wordt geplaatst op een mpc dient te worden nagegaan of er contra-indicaties zijn.¹⁷

Bevindingen

De accommodatie voor gedetineerden voldoet aan de gestelde eisen en het klimaat van de cellen is, mede als gevolg van aanpassingen in het kader van ophoging van de brandveiligheid, verbeterd.

De Ist heeft in de documentatie geen regelgeving cq. instructies aangetroffen met betrekking tot de toepassing van mpc.¹⁸ In de huisregels wordt alleen het toe passen sanctiebeleid bij (weigering tot) plaatsing op een mpc toegelicht. Uit de interviews komt naar voren dat het plaatsen op een mpc hoofdzakelijk een verantwoordelijkheid van de verblijfsafdeling is. Op grond van de inmiddels opgebouwde ervaring met mpc wordt door de medewerkers van de afdeling zoveel mogelijk een goede 'match' tussen samen te plaatsen gedetineerden nagestreefd waarbij rekening wordt gehouden met eventueel aangegeven contra-indicaties door medische dienst of het BSD.

Van de zijde van de zorgstaf is er kritiek op de gehanteerde toepassing van MPC omdat, na een -kort- individueel verblijf ter observatie op de inkomstafdeling, doorgeplaatst wordt naar een mpc. Het ware volgens de zorgstaf beter om, behoudens contra-indicaties, bij binnenkomst direct op een mpc te plaatsen om vervolgens de zekerheid te hebben dat men na deze periode structureel individueel kan verblijven. De Ist heeft overigens niet geconstateerd dat de huidige toepassing in de PI tot problemen leidt.

Oordeel

Ofschoon de accommodatie feitelijk voldoet is de Ist van mening dat in de PI het beleid met betrekking tot de toepassing van mpc onvoldoende is vastgelegd; aldus voldoet de dimensie beleid beperkt.

Omdat ten aanzien van de uitvoering van mpc-plaatsingen niet is gebleken van ernstige incidenten en de betrokken medewerkers er blijk van geven dat zij bereid zijn om bij problemen rond mpc-plaatsingen een passende oplossing te zoeken, voldoet de uitvoering overwegend. Het is de Ist niet gebleken dat er in de PI sprake is (geweest) van inspanningen tot evaluatie van het gevoerde mpc-beleid; aldus voldoet de dimensie borging niet.

Aanbevelingen

Formuleer beleid met betrekking tot de toepassing van mpc en informeer de gedetineerden door middel van de huisregels over de toepassing daarvan. Evalueer met een zekere regelmaat het toegepaste mpc-beleid.

¹⁷ Dit kunnen zijn: verslavingsproblematiek, de (psychische) gezondheidstoestand, gedragsproblematiek, delictachtergrond en/of opgelegde beperkingen. De Ist is van mening dat ook rekening dient te worden gehouden met rookgedrag.

¹⁸ In de wederhoorreactie geeft de PI aan dat de toepassing van het MPC-beleid is afgestemd met de medezeggenschap (onderdeelscommissie) en dat dit is vastgelegd in een document.

2.12 Hygiëne

Criterion

Het is van belang dat in een inrichting vooral de ruimten waar gedetineerden verblijven goed worden onderhouden en aan hen de mogelijkheid wordt geboden hun kleding schoon te houden. Beddengoed moet regelmatig worden verschoond en minimaal twee keer per week moet kunnen worden gedoucht. In het model huisregels penitentiaire inrichtingen is een aantal op hygiëne betrekking hebbende zaken dwingend voorgeschreven.

Bevindingen

Zoals eerder vermeld maakt de inrichting in zijn algemeenheid een verzorgde indruk. In de huisregels is opgenomen hoe om te gaan met de was. Wekelijks is er de gelegenheid tot verschoning van rijkstextiel en eigen kleding kan op de verblijfsafdeling zelf worden gewassen. Hoewel de huiskamers hier en daar qua inrichting wat pover en rommelig ogen is er 'op het oog' sprake van voldoende reinheid. Dit impliceert dat er door medewerkers op reinheid wordt gelet.

Oordeel

Op de drie dimensies voldoet de PI aan de criteria.

2.13 Functioneren van de beklagregeling

Criterion

De Pbw biedt gedetineerden de mogelijkheid om in beklag te gaan tegen beslissingen van de directeur van de penitentiaire inrichting. Dit beklag moet dan worden ingediend bij de beklagcommissie van de aan de inrichting verbonden commissie van toezicht. Behoudens uitzonderingsgevallen moet deze commissie vervolgens binnen vier weken uitspraak doen.

Bevindingen

De huisregels van de PI gaan uitgebreid in op de mogelijkheden tot beklag en beroep, inclusief het bespreken van de klacht met de maandcommissaris die volgens de cvt en de gedetineerden de PI twee keer per maand bezoekt.¹⁹ De commissie van toezicht (cvt) geeft aan dat het, behoudens uitzonderingen, meestal wel lukt om binnen vier weken tot een uitspraak te komen. De gedetineerden en een steekproef van de documentatie bevestigen dit beeld.

Er wordt gewerkt met twee beklagcommissies met eenzelfde voorzitter die twee keer per maand zitting houdt. Gebruikelijk is om direct (mondeling) uitspraak te doen. De cvt is van mening dat op de verblijfsafdelingen bij een geschil te snel wordt gesuggereerd om maar een klacht in te dienen. Er kan meer worden opgelost door 'mediation' op de afdeling. Het aantal ingetrokken klachten van 163 op een totaal aantal van 376 lijkt deze opvatting te bevestigen.²⁰ In dit verband moet nog worden gemeld dat met de komst van de isd-populatie het aantal klachten is toegenomen.

Op grond van het maandelijks overleg tussen (een vertegenwoordiger van) de directie en de cvt alsmede de opmerkingen daarover in het jaarverslag van de cvt kan worden gesteld dat de gang van zaken rond de afhandeling van klaagschriften regelmatig wordt geëvalueerd.

Oordeel

De PI en de cvt voldoen op dit criterium aan de drie dimensies.

¹⁹ In de huisregels (par.10.1) is sprake van 1x per maand spreekuur van de maandcommissaris.

²⁰ Bron: jaarverslag 2007 commissie van toezicht De Grittenborgh.

Aanbevelingen

Hoewel het oordeel niet direct tot aanbevelingen leidt is de ISt van mening dat de PI het bezoek van de maandcommissarissen (2x per maand) in de huisregels juist moet weergeven en nader moet onderzoeken welke maatregelen kunnen leiden tot effectieve bemiddeling bij geschillen alvorens door een gedetineerde formeel beklag wordt ingediend.²¹

2.14

Conclusie

De conclusie ten aanzien van het aspect rechtspositie is dat het met de uitvoering daarvan in de PI in het algemeen naar behoren is gesteld.

Afgezet tegen wet- en regelgeving voldoet de PI aan de gestelde eisen.

Gedetineerden worden door medewerkers op een professionele wijze bejegend maar het is wel zaak dat die professionals, met de gedetineerde als centraal referentiepunt, meer gezamenlijk optrekken en meer verband brengen in hun op de gedetineerde gerichte activiteiten. Dit kan worden gerealiseerd door op sommige criteria meer en/of beter afgestemd beleid te formuleren en aandacht te besteden aan de stelselmatige evaluatie en bijstelling daarvan.

²¹ In de wederhoorreactie geeft de PI aan dat er door een stagiair een klachtvolgsysteem is ontwikkeld dat echter nog niet in de gehele PI wordt toegepast.

3 Maatschappijbeveiliging

3.1 Beveiliging tegen ontvluchtingen

criterium

Het Nederlandse gevangeniswezen kent een aantal varianten met betrekking tot de daadwerkelijke vrijheidsbeneming, waarvan de toepassing voor een groot deel afhankelijk is van het risico op ontvluchting. De twee uiterste varianten zijn de zeer gesloten extra beveiligde inrichting (EBI) en de open zeer beperkt beveiligde inrichting (ZBBI). De EBI biedt landelijk huisvesting aan gedetineerden met een extreem vlucht- en/of beheersrisico. De ZBBI huisvest veelal gedetineerden in de laatste fase van hun detentie. Zij kunnen vanuit de ZBBI onder bepaalde voorwaarden deelnemen aan het regulier maatschappelijk verkeer.

Vanwege een aantal ontvluchtingen, veroorzaakt door onachtzaamheid in inrichtingen, heeft de sectordirecteur gevangeniswezen in 2006 beleid vastgesteld. Dit beleid is gericht op het in een inrichting vastleggen en consequent uitvoeren van handelingen en gedragingen die zijn gericht op het voorkomen van ontvluchting.²²

De ISt ontleent aan dit beleid haar toetsingscriteria, waarbij onderscheid wordt gemaakt tussen statische en dynamische beveiligingsaspecten.

De ISt betreft bij haar beoordeling de resultaten van de in opdracht van de SDGW gemaakte externe security audit (ESA).²³

Bevindingen

De PI is een normaal beveiligde inrichting met extra accent op het voorkomen van ontvluchtingen. Als zodanig wordt van de PI wel eens gebruik gemaakt indien de selectiefunctionarissen een gedetineerde met een hoog ontvluchtingsrisico moeten plaatsen. Ook hanteert de PI nog actief het DJI gijzelingsbeleid dat voorziet in de beheersing van een gijzeling (door gedetineerden) binnen de inrichting. De ISt heeft echter niet kunnen vaststellen dat dit beleid actief met de gedetineerden wordt gecommuniceerd omdat hierover, als voorbeeld, niets staat opgenomen in de huisregels.

In januari 2008 is de PI onderworpen aan een tweede externe security audit (ESA).²⁴

Deze audit leidde tot een groot aantal constatering en aanbevelingen die binnen de PI zijn vertaald naar een plan van aanpak (pva) dat ten tijde van de inspectie nog in uitvoering was. In het pva wordt ten aanzien van de verblijfsafdelingen accent gelegd op de toepassing van het zogenaamde 'penitentiaire scherpste beleid' door het ontwikkelen van instructies en daadwerkelijke uitvoering daarvan door de betrokken medewerkers.

Het is niet aan de ISt om de ESA te herhalen maar zij heeft wel geconstateerd dat (nog) niet alle elementen uit het pva zijn gerealiseerd getuige de constatering dat tijdens een luchtactiviteit van afdeling 4 in het geheel geen (direct) toezichthoudende medewerkers werden waargenomen. Ook de weergave van de beleidsuitgangspunten van penitentiaire scherpste in de dienstinstructies is marginaal. Deze zouden, zowel qua inhoud als vormgeving, meer accent kunnen krijgen. Aansluitend kan hier worden geconstateerd dat de dienstinstructies niet worden weergegeven in een uniform format. De dienstinstructies voor de

²² Rapportage 'taskforce penitentiaire scherpste', directie gevangeniswezen DJI, mei 2006.

²³ De ESA is een binnen de DJI toegepast instrument om op systematische wijze alle aspecten rond de veiligheid van een inrichting tegen het licht te houden.

²⁴ De eerste ESA van de PI vond plaats in 2006.

medewerkers beveiliging steken hierbij gunstiger af ten opzichte van die van de piw'ers. Deze laatste zijn, gezien de datering, kennelijk voor het laatst in januari 2006 herzien.

De ISt begreep dat het de bedoeling is dat de dienstinstructies binnenkort via het intranet van de PI benaderbaar zijn.

Als het op de uitvoering van veiligheidshandelen aankomt dan is de constatering dat er sprake is van een enigszins groeiend veiligheidsbewustzijn onder medewerkers dat mede wordt opgewekt door de geregelde agendering van het beleid rond penitentiaire scherpste op het werkoverleg en de nadruk die door het hoofd beveiliging wordt gelegd op het stimuleren van het veiligheidsbewustzijn bij zijn leidinggevende collega's. Het hoofd beveiliging is ook voorzitter van de breed samengestelde werkgroep veiligheidsbeleid die de doelstelling heeft om alles wat binnen de PI met veiligheid te maken heeft te bespreken, zo mogelijk voorzieningen te treffen en uit te dragen.

Unaniem zijn de respondenten van mening dat de beschikbare portofoons niet goed werken en daarmee dus een risico vormen. De ISt begreep dat er nieuwe portofoons zijn besteld maar vernam tevens dat de levering daarvan wel erg lang op zich laat wachten. Ook zijn er aanmerkingen op de beeldkwaliteit van beveiligingscamera's waarvan de beelden binnenkomen op de centraalpost. Ten tijde van de inspectie werkte de verlichting van de parkeerplaats niet waardoor hierop bij duisternis geen goed zicht was. Zowel (een deel van) de camera's als de monitoren zijn verouderd en aan vervanging toe; de bedoeling is dat dit in 2009 gerealiseerd wordt.

Het viel de ISt op dat in de PI, gezien de aanwezigheid van een relatief groot aantal onoverzichtelijke ruimten, de dekkingsgraad van de camerabeelden relatief laag is. Ondanks dit gegeven is er geen sprake van een substantieel afwijkend aantal incidenten.

De respondenten geven aan dat gedetineerden vrijwel altijd door middel van visitatie worden gecontroleerd bij terugkeer in de inrichting. Ook worden er, na voornoemde ESA, regelmatig controles uitgevoerd van de ruimten waar gedetineerden verblijven en vindt hiervan ook registratie plaats. Geconstateerde afwijkingen worden gerapporteerd aan relevante functionarissen. Een belangrijk forum voor de uitwisseling van informatie over incidenten en risico's is het ochtendberaad dat drie keer per week plaats vindt.

De PI geeft geen uitvoering aan het gepropageerde beleid om executieve medewerkers structureel van team cq. werkplek te doen rouleren. Eén van de argumenten die daarbij wordt gebruikt is dat de PI een groot aantal zorgafdelingen kent waarvoor de medewerkers specifiek zijn opgeleid.

Oordeel

Op het terrein van het veiligheidsbeleid en de uitvoering daarvan is het oordeel dat de PI beperkt voldoet. Er is wel een start gemaakt met de aanpak van een aantal, met name door de ESA aan het licht gekomen feiten, maar de PI is er nog niet. Er zal vooral nog moeten worden geïnvesteerd in een verdere vergroting van het veiligheidsbewustzijn onder medewerkers en de uitbreiding cq. vervanging van apparatuur die het handhaven van de veiligheid faciliteert. Gezien de registratie van uitgevoerde ruimtelijke inspecties voldoet de dimensie borging overwegend doch ook hier zijn nog verbeteringen mogelijk.

Aanbevelingen

Communiceer het toe te passen gijzelingsbeleid met de gedetineerden.
Besteed aandacht aan een uniform format voor de dienstinstructies.

Evalueer de stand van zaken met betrekking tot het plan van aanpak van de ESA en betrek hierbij de mate waarin de medewerkers zich bewust zijn van hun kennis en bijdragen aan de veiligheid van de organisatie.²⁵

Voorzie op korte termijn in goed werkende visuele toezicht- en communicatiemiddelen.

3.2 Toepassing vrijhedenbeleid

criterium

Internationale regelgeving bepaalt dat (veroordeelde) gedetineerden in de gelegenheid moeten zijn om, op basis van een verlofsysteem, met verlof te kunnen gaan. In het Nederlandse bestel is dit systeem uitgewerkt in de ministeriële regeling voor het tijdelijk verlaten van de inrichting waarin, naast het begeleide verlof, drie vormen van onbegeleid verlof zijn uitgewerkt: het algemeen verlof dat in het laatste jaar van de gevangenisstraf de mogelijkheid biedt om de inrichting voor maximaal 60 uur te verlaten; het regimegebonden verlof dat met name is gekoppeld aan de regimes van beperkte en zeer beperkt beveiligde inrichtingen en het incidentele verlof dat in bijzondere gevallen aan een gedetineerde kan worden toegekend. Het aantal onttrekkingen aan een verleend verlof maakt per inrichting deel uit van de planning & control cyclus van de sectordirectie gevangeniswezen; er is daarvoor geen landelijk geldende norm. Onlangs is de toepassing van het vrijhedenbeleid landelijk onderzocht. Daarbij is vastgesteld dat de vrije beleidsruimte voor inrichtingen bij de toekenning van verlof zeer verschillend wordt ingevuld, maar ook dat, in het geval van algemeen verlof, 94% van de gedetineerden volgens afspraak terugkeert. De ISt laat de noodzaak van een nadere analyse van de verlofpraktijk van een inrichting afhangen van de mate waarin de desbetreffende inrichting, qua onttrekkingen aan verlof, substantieel afwijkt van genoemd percentage.

Bevindingen

De ISt heeft niet geconstateerd dat de PI over een procesbeschrijving beschikt die de gang van zaken bij de besluitvorming rond de toekenning van verlof omschrijft. Binnen de PI is de verlof/toekenning een routinematig proces waarvoor het handboek selectie- en detentiebegeleiding van de DJI het referentiepunt is. De regievoering op de verlofprocedure wordt gevoerd vanuit het BSD dat zich daarbij passief opstelt in de zin dat eerst actief wordt gehandeld indien een gedetineerde zelf aanspraak maakt op verlof. De feitelijke verlof/toekenning wordt gedomineerd door besluitvorming in het multidisciplinaire overleg (MDO) dat per afdeling tweewekelijks bijeenkomt om, onder voorzitterschap van het afdelingshoofd, het detentieverloop van de populatie van de afdeling te bespreken. Tijdens de inspectie heeft de ISt geconstateerd dat het MDO tamelijk 'smal' is samengesteld omdat niet alle functionarissen die -qualitate qua- veel kennis en informatie over de gedetineerden hebben rechtstreeks bij de besluitvorming zijn betrokken.

Desgevraagd geven functionarissen aan daartoe niet in de gelegenheid te zijn of op andere wijze bijdragen aan de besluitvorming door 1 op 1 contacten met het afdelingshoofd of schriftelijke berichtgeving aan het BSD. Daarmee is tevens gezegd dat de communicatie over gedetineerden vooral gedomineerd wordt door de schriftelijke uitwisseling van bevindingen per e-mail waarbij het BSD dan als coördinatiepunt fungeert.

Indien het voor de toekenning van verlof noodzakelijk is om een urinecontrole uit te voeren of te informeren bij politie en openbaar ministerie dan wordt dit door het BSD gedaan. De documenten die met verlof en/of selectie te maken hebben worden

²⁵ Hierbij kan gebruik worden gemaakt van de werkgroep interne veiligheid.

door de opstellende BSD-medewerker, namens de directeur, ondertekend en, na controle daarvan door een collega, verzonden. Uit de cijfers blijkt dat de PI in 2007 te maken heeft gehad met een relatief groot aantal onttrekkingen (20). Een verklaring hiervoor is dat met name de isd-populatie, die in het kader van de maatregel deelnam aan een extern traject, zich tijdens de uitvoering aan deze maatregel heeft onttrokken.

Oordeel

Omdat de inrichting niet beschikt over een op de eigen organisatie afgestemde procesbeschrijving en de ISt tevens niet heeft geconstateerd dat de beslissingsbevoegdheden van de verschillende bij besluitvorming betrokken functionarissen zijn vastgelegd, voldoet de dimensie beleid op dit criterium beperkt. De dimensie uitvoering voldoet overwegend omdat gedetineerden, met inachtneming van de voorschriften, worden gefaciliteerd maar daarvoor wel zelf het initiatief moeten nemen waardoor de verlofaanvraag kennelijk geen deel uitmaakt van een samen met de gedetineerde opgemaakt detentieplan. Vanwege de aangetroffen gang van zaken en de vaststelling dat er tenminste een verklaring is gezocht voor het relatief hoge aantal onttrekkingen, voldoet de dimensie borging beperkt.

Aanbevelingen

De algemeen geformuleerde aanbeveling ten aanzien van dit criterium is om binnen de PI eens na te gaan in hoeverre de gang van zaken met betrekking tot de detentiefasering, inclusief verloftoekenning, beter kan worden gestructureerd en vastgelegd en de besluitvorming daarbij met meer samenhang tussen-en daadwerkelijke betrokkenheid van- relevante functionarissen, tot stand kan komen.

3.3

Conclusie

Op de criteria van het aspect maatschappijbeveiliging zijn in de PI nog verbeteringen door te voeren.

In zijn algemeenheid geldt dat iedere functionaris van de PI -voor zich- wel zijn bijdrage levert aan de uitvoering van dit aspect en dat dit, vanwege de ruime ervaring die men in het algemeen met de gang van zaken heeft, dan veelal wel in orde komt.

Heldere en samenhangende beleidsuitgangspunten alsmede relevante borgingsactiviteiten zijn er ten aanzien van dit aspect onvoldoende voorhanden. De PI zou daarom moeten inzetten op het ontwikkelen van meer samenhang in de processen die te maken hebben met het aspect maatschappijbeveiliging.

4 Interne veiligheid

4.1 Veiligheidsvoorzieningen

Criterion

Iedere inrichting dient te beschikken over systemen en procedures om de veiligheid van gedetineerden, medewerkers en bezoekers te waarborgen. Een belangrijk element daarvan is dat gedetineerden, op grond van art. 52 lid 4 van de European prison rules (EPR), de mogelijkheid moeten hebben om dag en nacht in contact te komen met medewerkers van de inrichting.

De laatste jaren is het beleid van de DJI met betrekking tot brandveiligheid en brandveiligheidsvoorzieningen aangescherpt. Expliciet is bepaald dat inrichtingen ten minste dienen te beschikken over een geldende gebruikersvergunning, een gekwalificeerde en geoefende bedrijfshulpverleningsorganisatie (BHV), een calamiteitenplan inclusief heldere en geoefende procedures met betrekking tot de inzet van externe hulpverleningsdiensten en een actuele risicoinventarisatie en -evaluatie.

Aanvullend op deze eisen verwacht de ISt dat een inrichting beschikt over een goed geoutilleerd intern bijstandsteam (IBT), dat binnen 30 minuten inzetbaar is. Verder verwacht de ISt dat de medewerkers vaardig zijn in het praktisch penitentiair optreden (PPO).²⁶

Bevindingen

Evenals in andere DJI inrichtingen heeft de PI de afgelopen jaren veel energie gestoken in beleid en voorzieningen met betrekking tot de beheersing van calamiteiten. Dit heeft tot resultaat dat de PI nu beschikt over een calamiteitenplan dat nagenoeg voldoet aan de eisen die de DJI stelt.²⁷

De PI beschikt tevens over een geldige gebruiksvergunning en er wordt regelmatig met externe hulpverleners geoefend op basis van een vastgesteld oefenjaarplan. Volgens het jaarverslag 2007 zijn alle (executieve) medewerkers BHV gecertificeerd. De ISt had inzage in het plan van aanpak BHV dat mede is gebaseerd op invulling van het DJI-systeem RIEporter.²⁸

Geconstateerd wordt dat aan een groot deel van de risico's tegemoet kan worden gekomen omdat binnen de organisatie relevante maatregelen zijn getroffen of binnen afzienbare tijd gerealiseerd zijn.

Dit is kennelijk ook de mening van de lokale brandweer omdat deze aangaf nog nimmer een organisatie te hebben aangetroffen waarbij, naast de op zichzelf al brandveilige bouwkundige omstandigheden, zoveel preventieve voorzieningen zijn getroffen.

Zo beschikt de inrichting over rond de 500 stuks noodverlichting waarmee de vluchtroutes worden aangeduid.

Alle cellen zijn uitgevoerd met een rookmelder.

De ISt constateerde ook dat de PI, na betrokken te zijn geweest in het in par. 1.6 genoemde ISt-onderzoek naar de nachtveiligheidssituatie, maatregelen heeft

²⁶ Het IBT is een groep speciaal daarvoor opgeleide medewerkers van de PI. Het IBT wordt in staat geacht om met zo min mogelijk geweld en met behulp van een speciale (ME) uitrusting op te treden bij crises. PPO is vaardigheid in het handelen en/of nalaten bij (potentiële) geweldsincidenten met en tussen gedetineerden.

²⁷ Het hoofd beveiliging gaf aan dat een aantal onderwerpen nog volgens het juiste format moet worden opgenomen. [²⁸] RIEporter geeft op overzichtelijke wijze inzicht in de stand van zaken met betrekking tot de risico's in de organisatie.

getroffen om de gedetineerden tijdens de nachtelijke uren sneller fysiek te bereiken door ook 's-nachts de twee statische posten te bemensen.

Volgens het jaarverslag 2007 heeft 80% van de executieve medewerkers deelgenomen aan de instructies zelfverdediging (PPO); daarvan scoorde 60% voldoende. Dit impliceert dat de helft van de executieve medewerkers niet is getoetst danwel onvoldoende scoort op de vaardigheid in zelfverdediging.

Eenzelfde redenering geldt voor het resultaat van de fitkit.²⁹

Een instructeur lichamelijke opvoeding (ILO) waarmee de ISt sprak gaf aan dat er voornemens zijn om de deelname aan fysieke instructie beter te faciliteren.

De inrichting heeft de beschikking over een goed geoutilleerd en geoefend intern bijstandsteam (IBT). Dit IBT treedt in voorkomend geval ook op bij de beheersing van calamiteiten op de eerdergenoemde tbs-afdeling.

Tijdens de nachtelijke uren verzorgen medewerkers van de PI eveneens de patiënten van deze afdeling.

Tot voor kort was er een gebrek aan informatie over de achtergrond cq. persoonskenmerken van deze ingesloten (tbs-)patiënten waardoor onvoldoende de risico's van handelen konden worden ingeschat. Inmiddels zijn er afspraken gemaakt met het afdelingshoofd van de tbs-afdeling dat relevante informatie over de ingesloten patiënten voortaan wel beschikbaar wordt gesteld.

Calamiteiten en calamiteitenoefeningen worden altijd door de rechtstreeks daarbij betrokken functionarissen geëvalueerd. Er is evenwel kritiek van de zijde van medewerkers die daarbij niet rechtstreeks betrokken waren omdat zij vinden dat zij onvoldoende worden geïnformeerd over het resultaat van die evaluaties.

Oordeel

Bij dit criterium voldoet de PI op de dimensies beleid. Op de dimensie uitvoering is het oordeel dat de PI overwegend voldoet omdat er meer inspanningen moeten worden gepleegd om de resultaten van de fitkit en zelfverdediging (PPO) te verbeteren. De dimensie borging voldoet eveneens overwegend omdat er meer aandacht besteed moet worden aan de terugkoppeling naar de organisatie van de ervaringen met calamiteiten en calamiteitenoefeningen.

Aanbevelingen

Tref zodanige voorzieningen dat de resultaten van de fitkit en zelfverdediging worden verbeterd en pleeg inspanningen om het resultaat van de evaluatie van calamiteiten en calamiteitenoefeningen breder met de organisatie te communiceren.

4.2

Bestrijding drugsgebruik

Criterium

De beschikbaarheid van drugs onder gedetineerden vormt in het Nederlandse gevangeniswezen vaak een probleem. Mede om die reden is in de Pbw regelgeving opgenomen met betrekking tot de mogelijkheid om de verblijfsruimten van gedetineerden te doorzoeken, de gedetineerden steekproefsgewijs te visiteren en urinecontroles af te nemen. Die laatste mogelijkheid is nader uitgewerkt in de ministeriële regeling urinecontroles penitentiaire inrichtingen.

Ook in het eerder benoemde beleidsdocument inzake penitentiaire scherpte zijn voorschriften geformuleerd die van belang zijn voor het drugsbestrijdingsbeleid. Zo wordt verwacht dat inrichtingen wekelijks bij 5% van de populatie een urinecontrole afnemen. Ook celinspecties worden normatief benoemd. Dagelijks dienen alle cellen en verblijfsruimten op een afdeling gecontroleerd te worden; meer uitgebreide

²⁹ De fitkit omvat binnen het gevangeniswezen een jaarlijkse toets op de fitheid/conditie van het executieve personeel dat, afhankelijk van leeftijd, aan minimale eisen moet voldoen.

celcontroles moeten eveneens regelmatig worden uitgevoerd. Een ander belangrijk voorschrift is dat gedetineerden na elk bezoek gefouilleerd moeten worden. Gekoppeld aan celinspecties is de ISt, op basis van artikel 58 lid 8 van de European prison rules, van mening dat gedetineerden geïnformeerd dienen te worden dat hun cel is doorzocht. Uitgangspunt is voorts dat celinspecties door ten minste twee inrichtingsfunctionarissen worden uitgevoerd en dat aantekening wordt gemaakt van het resultaat van de inspectie.

Bevindingen

De afname van urinecontroles vindt plaats op basis van de DJI-regelgeving. Expliciete instructies met betrekking tot het fouilleren en visiteren zijn niet aangetroffen.

De PI zet stevig in op het actief bestrijden van de aanwezigheid van drugs. Onderdeel van het (uitvoerings)beleid is dat bij iedere gedetineerde die binnenkomt een 0-meting wordt gedaan opdat kan worden vastgesteld of er sprake is van recent gebruik en om welke stoffen het daarbij gaat.

Tijdens het verblijf worden vervolgens met regelmaat herhalingscontroles uitgevoerd. De isd-gedetineerden ondergaan daarbij in principe wekelijks een urinecontrole. De gedetineerden geven aan dat zij vinden dat hun cellen vaak, en dan meestal grondig, aan een inspectie worden onderworpen. Een uitgevoerde inspectie wordt niet actief aan hen gemeld.

Ook na het tijdelijk verlaten van de inrichting en na relatiebezoek is de controle intensief; gedetineerden worden dan altijd gevisiteerd.

De PI maakt ook wel eens gebruik van honden voor de opsporing van drugs. Vanwege de intensieve aandacht voor de aanwezigheid van drugs kan worden gesteld dat de PI de resultaten van het gevoerde beleid regelmatig tegen het licht houdt

Oordeel

De PI past de regelgeving van de DJI toe en zet actief in op de bestrijding van drugs; aldus voldoen de dimensies beleid en uitvoering van dit criterium. De dimensie borging voldoet overwegend omdat het uitvoeren van een 0-meting op de aanwezigheid van drugs bij binnenkomende gedetineerden weliswaar wordt beschouwd als een borgingsactiviteit maar van een stelselmatige borging van het gevoerde beleid nog geen sprake is.

Aanbevelingen

Ondanks dat de dimensies beleid en uitvoering op dit criterium voldoen beveelt de ISt de PI aan om haar geïntensiveerde inspanningen jegens de aanwezigheid van drugs vast te leggen in meer specifiek beleid en daarmee samenhangende instructies en dit beleid met een zekere regelmaat stelselmatig te evalueren.

4.3 Bestrijding onderlinge agressie

Criterium

Een concentratie van mensen met verschillende achtergrond en uiteenlopende belangen, ingesloten in een inrichting met een strak programma en regels, kan eerder tot conflictsituaties leiden dan in de vrije samenleving. Om die reden geven de European prison rules in art. 52 e.v. aan dat er in een inrichting procedures moeten zijn die de veiligheid van personen in een inrichting verzekeren en het risico van geweld tot een minimum beperken. Risicovolle gedetineerden moeten daarbij worden geïdentificeerd en, afhankelijk van hun modaliteit, extra worden beschermd en/of beveiligd. In de planning & control cyclus van het gevangeniswezen is opgenomen dat het aantal geweldplegingen tussen gedetineerden en tegen personeel moet worden geregistreerd. Op basis van een eerder door de ISt

uitgevoerd themaonderzoek naar de praktijk van geweldbeheersing in inrichtingen, kijkt de ISt ondermeer naar de inrichtingspraktijk ter voorkoming en beheersing van geweld, bedreiging en intimidatie tussen gedetineerden. Verder beziet de ISt of deze praktijk bekend is en wordt toegepast bij medewerkers, gedetineerden en bezoekers. Daarnaast wordt ook beoordeeld of er in de inrichting voldoende (toe)zicht is op locaties in het gebouw die kwetsbaar zijn voor onderlinge agressie zoals trappenhuizen, recreatieruimten, telefoons en douches.

Bevindingen

De PI heeft geen expliciet vastgelegd (anti) agressiebeleid en wordt volgens de respondenten ook niet vaak geconfronteerd met onderlinge agressie en geweld tussen gedetineerden. Men verklaart dit (deels) doordat er relatief een groot aantal zorgregimes beschikbaar is waar gedetineerden met gedragsproblematiek (w.o. agressie) geplaatst worden en dan door professionele en ervaren medewerkers worden opgevangen en begeleid.

Agressie kan daardoor beter onderkend en beheerst worden.

Gedetineerden geven aan zich in het algemeen veilig te voelen in de PI.

De cijfers uit het jaarverslag 2007 laten ten aanzien van geweld tussen gedetineerden een toename van het verbale geweld zien: van 5 (2006) naar 12 incidenten terwijl het fysieke geweld nauwelijks toenam van 17 (2006) naar 18 incidenten. Het geweld tegen personeel nam daarentegen af: fysiek geweld van 7 (2006) naar 3 incidenten en verbaal geweld van 51 (2006) naar 33 incidenten. Zoals eerder gemeld bleek tijdens de schouw van de PI het aantal ruimten dat niet was voorzien van camera-monitoring relatief hoog. Desgevraagd blijkt het aantal ongeziene incidenten echter laag. De PI beschikt over technische voorzieningen om de camerabeelden op te slaan.

Het is de ISt niet gebleken dat er in de PI wel eens gesproken wordt over de aanpassing van het (anti) agressie- en geweldbeleid.

Oordeel

Omdat er geen sprake is van vastgelegde beleidsuitgangspunten voldoet de dimensie beleid op dit criterium niet. De dimensie uitvoering voldoet omdat de PI er blijk van geeft alert te zijn op het voorkomen van geweldsincidenten en de kengetallen dit bevestigen. Omdat niet is gebleken van borgingsactiviteiten voldoet de dimensie borging niet.

Aanbevelingen

Overweeg om meer expliciet beleid vast te leggen met betrekking tot hoe om te gaan met agressie en geweld alsmede de borging van dat beleid.

4.4

Conclusie

Voor alles is de conclusie dat zowel de gedetineerden als medewerkers zich in De Grittenborgh veilig weten waarmee tevens is gezegd dat het met de uitvoering van de bij dit aspect betrokken criteria positief is gesteld. De huidige gang van zaken is echter voornamelijk gebaseerd op routine en incidenteel bijgesteld uitvoeringsbeleid.

Bij de meeste criteria wordt specifiek vastgelegd beleid, dat vervolgens in een zekere cyclus wordt geëvalueerd, onvoldoende aangetroffen.

5 Maatschappelijke reïntegratie

5.1 Reïntegratietrajecten & Maatschappelijke dienstverlening ³⁰

Criteria

Artikel 2, lid 2 van de Penitentiaire beginselenwet formuleert de reïntegratiedoelstelling van het Nederlandse gevangeniswezen: de tenuitvoerlegging van de straf dient zoveel mogelijk dienstbaar te worden gemaakt aan de terugkeer in de samenleving. Dat kan op verschillende manieren gebeuren. In het huidige beleid ligt het accent op een methodiek om gedetineerden, die daartoe gemotiveerd of te motiveren zijn, aan trainingen te onderwerpen die hun vaardigheden vergroten. Vervolgens is het beleid er op gericht om zowel in de inrichting als bij relevante instanties aansluiting te bewerkstelligen met maatschappelijke vervolgvoorzieningen. Daarmee moeten de kansen op een maatschappelijk aanvaardbaar bestaan worden verbeterd.

Art. 107 lid 4 van de European prison rules wijst op het belang van nauwe samenwerking met instanties in de vrije samenleving om gedetineerden voor te bereiden op hun terugkeer. Om hieraan vorm te geven is enige jaren geleden in het Nederlandse gevangeniswezen de functie van medewerker maatschappelijke dienstverlening (mmd'er) geïntroduceerd. De mmd'er moet een coördinerende brugfunctie vervullen tussen de ingesloten gedetineerde en maatschappelijke instanties waar de gedetineerde, na afloop van zijn detentie, veelal van afhankelijk is. Op grond van hun functiebeschrijving dienen de mmd'ers gedetineerden bij binnenkomst in een inrichting binnen tien dagen te screenen op vier aandachtgebieden: identiteitsbewijs, inkomen, onderdak en zorg. Daarnaast dienen zij gemeenten te informeren over, en te betrekken bij, het oplossen van eventuele knelpunten op genoemde gebieden. Eén en ander is uitgewerkt in de instructie 'werkprocessen mmd' van de DJI.

Bevindingen

Het reïntegratiebeleid staat in de PI nog in de steigers waarbij voor de ontwikkeling een grote afhankelijkheid wordt benadrukt van de werkwijze van het coördinatiebureau terugdringen recidive van de noordelijke pi's dat, zoals eerder gemeld, gevestigd is in de stad Groningen. Ook is er grote afhankelijkheid van de extern opererende reclasseringsorganisaties.³¹

De directie uitte zich jegens de ISt kritisch over de samenwerking met, en prestaties van, de reclassering in dit ontwikkeltraject.

Onlangs is besloten dat de drie trajectbegeleiders die tot nu toe uitsluitend voor de isd-doelgroep werken ook de trajectbegeleiding van andere gedetineerden gaan oppakken.

In de PI zijn 3 medewerkers maatschappelijke dienstverlening werkzaam die zorgdragen voor een eerste screening van de gedetineerden op de beschikbaarheid van identiteitspapieren, huisvesting, financiële middelen en de noodzaak tot het gebruik maken van externe zorgvoorzieningen; dit alles met het oog op een voorbereide terugkeer in het maatschappelijk leven. De mmd'ers geven aan redelijk 'bij' te zijn met hun werkzaamheden maar zij maken op de ISt, wat de aansluiting van die werkzaamheden betreft, een wat solitaire indruk in de zin dat niet voldoende duidelijk wordt bij welke andere functionarissen deze werkzaamheden

³⁰ Afwijkend van het toetsingskader zijn in dit hoofdstuk de criteria MI en MMD bijeen gevoegd.

³¹ Reclassering Nederland kan hierbij worden gekwalificeerd als de voornaamste partner

aansluiten en welk gezamenlijk oogmerk er is met betrekking tot het hoe en wat van reïntegratie.

De mmd'ers geven er blijk van bij de uitvoering van hun werkzaamheden contacten te hebben met omliggende gemeenten. De aard van dit contact is tot nog toe vooral gebaseerd op individuele casuïstiek en niet zozeer op vastgelegde afspraken tussen PI en gemeente in, bijvoorbeeld, de vorm van een convenant.

Met de gemeente Hoogeveen is het contact inniger en krijgt de samenwerking langzamerhand meer structuur.

Feitelijk is de waarneming met betrekking tot het solitair opereren van de mmd'ers van toepassing op de hele keten van functionarissen van wie in de PI een functionele bijdrage wordt verwacht aan de reïntegratie van gedetineerden.

Binnen de PI zelf worden geen vakopleidingen (meer) aangeboden. Zoals eerder gemeld was er in het verleden een opleidingsaanbod bij de arbeid (o.a. Iasopleiding) maar dit wordt al lange tijd niet meer aangeboden.

De toegang tot onderwijs is binnen de PI beperkt. Er is één leerkracht die, aansluitend bij de eerdere constatering, vooral op zichzelf werkt. Het onderwijsaanbod is niet gebaseerd op een analyse van de onderwijstekorten van gedetineerden.

Gedetineerden die deelnemen aan een extern isd-traject kunnen buiten de muren deelnemen aan opleiding en training in het kader van hun trajectplan; hun aantal is echter gering.

Tijdens het interview met de gedetineerden blijkt vooral een gedetineerde afkomstig uit de isd-doelgroep ontevreden over de geboden mogelijkheden.

Het beeld ontstaat dat een relatief grote afdeling met gedetineerden nu niet bepaald de ideale locatie is om vorm en inhoud te geven aan de isd-maatregel.

Het is de ISt niet gebleken dat er in de PI integraal informatie werd verzameld met betrekking tot de resultaten die worden behaald met de reïntegratieinspanningen.

Wel had de ISt inzage in een uitdraai van een Excel-bestand dat door de mmd'ers (zelf) wordt gebruikt om de stand van zaken met betrekking tot de tot hun portefeuille behorende gedetineerden bij te houden en gegevens te aggregeren voor de jaarcijfers.

Oordeel

Op het terrein van de reïntegratie verrichten de functionarissen van de PI zeker inspanningen maar de ISt onderkent hierbij weinig samenhang en regie op basis van intern afgestemd en vastgelegd beleid. De uitvoering vindt plaats op basis van landelijke regelgeving die, ogenschijnlijk, door de uitvoerende functionarissen zelf wordt uitgelegd en toegepast. Een samenhangende regie op het reïntegratieproces alsmede de evaluatie daarvan ontbreken. Om die reden is de ISt van mening dat de PI op de dimensies beleid en uitvoering beperkt voldoet en op de dimensie borging niet.

Aanbevelingen

De ISt beveelt aan om het reïntegratiebeleid binnen de PI en de daarbij behorende regimair kaders, bij voorkeur op basis van voor langere tijd vaststaande bestemmingen, integraal te ontwikkelen en vast te stellen. Een breed samengestelde werkgroep met zowel vertegenwoordigers van PI, CBTR en Reclassering zou hierin het voortouw kunnen nemen.

5.2

Conclusie

Er valt binnen de PI nog veel te doen op het terrein van maatschappelijke reïntegratie. Er moet intern vooral worden ingezet op het aanbrengen van verband tussen de werkzaamheden van de bij maatschappelijke reïntegratie betrokken

functionarissen en de samenwerking met externe partners zoals het CBTR, reclassering en gemeenten.

6 Organisatieaspecten

6.1 Personeelsmanagement

Criterion

(Internationale) regelgeving stelt eisen aan het management en personeel van inrichtingen. Zo moet het personeel doordrongen zijn van de doelstelling van het gevangeniswezen en dient het management leiding te geven aan de processen die leiden tot het behalen van die doelstellingen. Ook moet inrichtingspersoneel zorgvuldig worden geselecteerd met nadruk op integriteit, menselijkheid, professionaliteit en geschiktheid voor het complexe werk. Daarnaast moeten vaardigheden die relevant zijn voor het werk kunnen worden onderhouden en verbeterd door aanvullende opleidingen.³²

De sectordirectie gevangeniswezen volgt per inrichting de gang van zaken door middel van de jaarlijkse opgave van prestatie-indicatoren die onderdeel uitmaakt van de p&c cyclus.

Prestatie-indicatoren zijn ondermeer de veiligheid en het welbevinden van het personeel, het arbeidsverzuim, de mate waarin functioneringsgesprekken worden gevoerd en een checklist borging competentie management.

De ISt vindt het van belang dat in een inrichting op een actieve wijze wordt gewerkt met competentie management. Of de PI dit doet moet blijken uit de beschikbaarheid van competentieprofielen, vaardigheid bij leidinggevend in de hantering van competentie management en het bestaan van jaarafspraken tussen leidinggevend op het terrein van de toepassing van competentie management. Ook kijkt de ISt hier naar de verzuimcijfers en de mate van (externe) mobiliteit waarvoor een streefpercentage van 5 % wordt gehanteerd.

Bevindingen

De PI scoort in 2007 laag op het aantal gehouden functioneringsgesprekken (33%) en het jaarplan 2008 impliceert hierin verbetering aan te brengen: 'functioneringsgesprekken plannen en sturen op het voldoen aan de functie-eisen' staat in het A3-jaarplan 2008 als voornemen vermeld. Ook is in het jaarplan voorzien in een herbezinning op de teamsamenstelling en het bevorderen van de interne mobiliteit; het jaarverslag 2007 bevestigt dit voornemen en geeft aan dat functieroulatie in het voorjaar van 2008 zal worden uitgevoerd. Tijdens de inspectie was deze roulatie nog niet doorgevoerd en de medewerkers waarmee de ISt sprak gaven aan zo'n geforceerde 'shuffle' ook niet te zien zitten met de eerdergenoemde argumentatie dat er dan veel opleidingskapitaal verloren zal gaan; men is immers opgeleid om te werken binnen een bepaald regime waarvoor men specifiek is opgeleid.

Mede als gevolg van de sluiting van de huizen van bewaring in Leeuwarden en Groningen en daardoor de beschikbaarheid van boventallige medewerkers voor de Grittenborgh is de bezetting van de functies op het vereiste niveau.

Voor de executieve functies gelden als uitgangspunt de competenties die zijn vastgesteld in de van toepassing zijnde landelijke functieprofielen.

Volgens de gesproken medewerkers vormen deze het vertrekpunt voor het functioneringsgesprek.

De detentieondersteunende medewerkers zijn functiegeschoold voor de regimes waarbinnen zij werkzaam zijn. Volgens de respondenten faciliteert de PI opleidingen maar wordt er wel een verschil ervaren in de toekenning van A -faciliteiten

³² Bron: European prison rules hoofdstuk V, standard minimum rules art. 47 ev.

(volledige vergoeding van studiekosten) en B-faciliteiten (tegemoetkoming in de studiekosten).

Het arbeidsverzuim blijkt in 2007 substantieel gedaald ten opzichte van het verzuim van 2006 (Van 10.4% naar 6,12%). Extra aandacht voor verzuimers en reïntegratie op basis van tijdelijke inzet op een andere functie liggen aan dit resultaat ten grondslag. Geconstateerd kan worden dat deze neerwaartse trend in 2008 niet wordt voortgezet gegeven het in de 4-maandsrapportage (t/m augustus) opgenomen percentage van 8,33% verzuim.

De piw'ers geven aan dat de afdelingshoofden een coachende werkhouding hebben maar ook wordt er gezegd dat de leidinggevenden een (te) grote operationele rol spelen in plaats van zich met de hoofdlijnen bezig te houden.

Andere respondenten wezen ook op dit laatste.

Hier ligt mogelijk ook een relatie met het BASAM-onderzoek dat in 2007 onder medewerkers is afgenomen.³³ Op de schalen van het item inhoud van het werk scoorde de PI significant negatief ten opzichte van het gemiddelde. In het jaarverslag 2007 wordt aangekondigd hiervoor in 2008 een plan van aanpak op te stellen. Met dit plan van aanpak is de ISt niet geconfronteerd. Met betrekking tot de fysieke arbeidsomstandigheden is in 2008 een risicoinventarisatie en -evaluatie opgesteld (zie ook par. 4.1) die wel heeft geleid tot een plan van aanpak.

Oordeel

Ten aanzien van een aantal primaire aspecten op het terrein van het personeelsmanagement schiet de PI tekort. De ISt heeft er onvoldoende vertrouwen in dat, gezien de 'span of control' van de meeste leidinggevenden, het voornemen met betrekking tot het aantal te voeren functioneringsgesprekken in 2008 volledig (kan) worden waargemaakt.

Ook de teamsamenstelling lijkt, ondanks het voornemen daartoe, in 2008 niet te wijzigen. Het verzuim laat zien dat er tot na de zomerperiode sprake is van een neerwaartse ontwikkeling die nog onvoldoende effectief is aangepakt. Het oordeel ten aanzien van de dimensies beleid en uitvoering is derhalve dat deze beperkt voldoen.

De dimensie borging voldoet eveneens beperkt omdat er weliswaar evaluatieve onderzoeken zijn uitgevoerd (bijv. BASAM en RI&E) maar de resultaten daarvan nog niet hebben geleid tot een bestendige aanpak van gesignaleerde problematiek.

Aanbevelingen

De ISt beveelt de PI aan een aantal thema's op het terrein van personeelsmanagement te benoemen, hiervoor beleid te vast te stellen en de uitvoering daarvan daadwerkelijk ter hand te nemen en te borgen. Thema's kunnen zijn de daadwerkelijke uitvoering van functioneringsgesprekken op basis van in de PI vastgestelde competenties en een programma voor leidinggevenden dat er toe leidt dat zij in hun functioneren meer accent kunnen leggen op de voorwaardenscheppende aspecten van hun functie.

6.2

Communicatie

Criterium

De European prison rules refereren in art. 87 lid 1 aan de beschikbaarheid van een optimale communicatiestructuur binnen de inrichting en art. 74 van de Penitentiaire beginselenwet vereist dat de directeur van een inrichting zorg draagt voor

³³ BASAM staat voor basisvragenlijst Amsterdam, een gevalideerd instrument om de mate van welbevinden van medewerkers in relatie tot hun werkzaamheden te onderzoeken. De BASAM wordt binnen de sector gevangeniswezen van de DJI met een zekere regelmaat afgenomen van alle medewerkers.

regelmatig overleg met gedetineerden over zaken die rechtstreeks de detentie raken. Naast een beoordeling van deze thema's is de ISt van mening dat een inrichting ten aanzien van relevante maatschappelijke partners een actief PR-beleid dient te voeren.

Bevindingen

De inrichting beschikt over een vastgesteld communicatieplan waarvan de communicatiestructuur onderdeel is.³⁴ Er is sprake van regelmatig werkoverleg en/of inhoudelijk overleg. Kanttekening daarbij is dat, zeker binnen de executieve functies, het niet altijd lukt om tenminste 50% van een team bij werkoverleg te betrekken. Van het overleg wordt verslag opgemaakt en dit wordt verspreid onder de medewerkers. Bijzonderheden rond gedetineerden, zoals bijvoorbeeld die uit het PMO, worden vaak (en steeds vaker) per mail uitgewisseld. Het multidisciplinair overleg (MDO) is het platform waar geregeld bijzonderheden over gedetineerden worden uitgewisseld. Het is, met uitzondering van het overleg over IBA en isd-gedetineerden, vrijwel nooit multidisciplinair. Zo zijn de zorgstafmedewerkers, inclusief medische dienst, niet meer bij dit overleg vertegenwoordigd en ook de arbeid laat verstek gaan. De psychologen geven aan dat het, gezien het intensieve overleg binnen de zorgregimes, niet mogelijk is om alle MDO's fysiek bij te wonen. Uit het jaarverslag 2007 is op te maken dat de inrichting uit oogpunt van goede afstemming van de calamiteitenbeheersing actief contact heeft gezocht met de gemeente en hulpverleningsdiensten en het oogmerk heeft om hiermee voort te gaan.

De PI geeft aan dat er regelmatig wordt stilgestaan bij de toegevoegde waarde van de verschillende overlegmomenten en de vraag of deze momenten aan een behoefte voldoen, maar ook dat de interne communicatie in het algemeen om veel aandacht en bijstelling vraagt.

Oordeel

Vanwege de beschikbaarheid van een vastgelegde communicatiestructuur voldoet de dimensie beleid. De dimensie uitvoering voldoet beperkt omdat de ISt heeft vastgesteld dat er in de PI weliswaar sprake is van gestructureerde uitwisseling van informatie maar dat daarbij niet altijd de functionarissen aanwezig (kunnen) zijn die van belang zijn voor de inhoud en het rendement van dat overleg.

Positief is dat de PI zich actief en open opstelt naar relevante externe relaties.

Omdat niet expliciet is gebleken van een stelselmatige beoordeling van de effectiviteit van de in- en externe communicatie voldoet de dimensie borging van dit criterium overwegend.

Aanbevelingen

De ISt beveelt de PI aan om de interne communicatiestructuur meer stelselmatig te beoordelen op effectiviteit.

6.3

Integriteit

Criterium

Integer handelen door medewerkers heeft de afgelopen jaren binnen het gevangeniswezen veel aandacht gekregen door middel van verschillende beleidsuitingen. Dit beleid is veelal een handreiking naar lokale directies om vorm en inhoud te geven aan de totstandkoming, de implementatie en borging van integriteitbeleid. Behoudens het gegeven dat in art. 77 van de European prison rules het belang van integriteit wordt benoemd is er geen sprake van algemeen geldende

³⁴ In de wederhoorreactie is dit door de PI aangegeven.

regelgeving ten aanzien van dit aspect; wel is integriteit een regelmatig terugkerend speerpunt in de p&c cyclus van de sector gevangeniswezen.

De ISt acht integer handelen door iedere medewerker die betrokken is bij de vormgeving van detentie van groot belang voor de medewerkers zelf, voor de gedetineerden en de organisatie. Om die reden is integriteit een onderdeel van het toetsingskader.

Bevindingen

De PI voert het integriteitsbeleid van de DJI en beschikt over een gedragscode waarvan de strekking niet expliciet wordt gecommuniceerd. Ook is er een vertrouwenspersoon integriteit beschikbaar. De medewerkers waarmee de ISt sprak blijken zich bewust van het integriteitsbeleid maar geven ook aan dat in de PI niet altijd openlijk over integriteitskwesies wordt gesproken. Zij voegen daar direct aan toe dat dat uit oogpunt van casuïstiek wellicht ook niet altijd mogelijk is. Het integriteitsbeleid lijkt niet regelmatig te worden geëvalueerd.

Oordeel

Er is sprake van relevant beleid en een voor medewerkers bekende vertrouwenspersoon; aldus voldoen de dimensies beleid en uitvoering. De dimensie borging voldoet beperkt omdat het integriteitsbeleid in mindere mate actief wordt gecommuniceerd. Hierdoor kan reflectie op het beleid nagenoeg niet plaats vinden.

Aanbevelingen

Ga na in hoeverre het integriteitsbeleid revisie behoeft.

6.4

Conclusie

Op het terrein van de door de ISt in beschouwing genomen organisatorische aspecten is er in de PI nog het nodige te doen. Er blijkt sprake van achterstallig onderhoud op een aantal relevante criteria van het personeelsmanagement en er dient, in samenhang met constatering onder andere criteria, zeker ook aandacht te zijn voor een betere afstemming van, en verband tussen, de verschillende overlegvormen binnen de organisatie.

Ook het integriteitsbeleid mag daarbij tegen het licht worden gehouden.

Los van deze conclusie is het van belang hier op te merken dat de ISt zich terdege bewust is van het gegeven dat de inrichting ten aanzien van het bestuur van de organisatie een lange periode van instabiliteit achter de rug heeft waarbij zowel een aantal directie- als bestemmingswisselingen hebben plaatsgevonden die zeker van invloed zijn geweest op de geconstateerde organisatorische tekortkomingen; in de slotbeschouwing zal hier nader op in worden gegaan.

7 Slotbeschouwing

Tijdens de interviews van de ISt met de huidige directie gaf de locatiedirecteur aan dat tijdens haar kennismaking met de medewerkers van de PI menig keer de vraag aan haar was gesteld hoe lang zij in functie zou blijven; vaak ging deze vraag dan gepaard met een zekere sceptische ondertoon voortkomend uit de ervaring van de afgelopen jaren dat locatiedirecteuren slechts voor een korte periode aan de PI waren verbonden.³⁵ Evenzo geldt voor de huidige (2) unitdirecteuren dat zij nog maar kort aan de PI zijn verbonden.

Het gevolg van deze frequente wisselingen is dat er binnen de PI een samenstel van min of meer autarkisch operende afdelingen en diensten is ontstaan die, vanwege de aanwezigheid van ruime operationele kennis en ervaring onder de medewerkers, in staat zijn om de PI als geheel, grotendeels zelfsturend en derhalve onafhankelijk van hiërarchische besturing, 'in de lucht' te houden.

De ISt heeft daar op zich waardering voor omdat, zoals uit hoofdstuk 2 is gebleken, deze omstandigheid niet ten koste is gegaan van de primaire voorzieningen die aan gedetineerden worden aangeboden.

Wél hebben de bezuinigingen van de afgelopen jaren hun wissel getrokken op het niveau van de voorzieningen dat aan de gedetineerden wordt aangeboden. Zo is er in de PI bijvoorbeeld veel (fysieke) ruimte voor onderwijs en vorming die niet meer optimaal worden gebruikt omdat daarvoor onvoldoende middelen/docenten beschikbaar zijn.

Ondanks de investeringen van de afgelopen jaren in het opzetten van beleid op het terrein van maatschappelijke integratie lijken deze, zeker qua opzet en structuur, nog niet het gewenste rendement op te leveren. Hoewel dit gegeven voor de ISt grotendeels aansluit bij het landelijke beeld wordt dit in de PI versterkt door de gebrekkig gestructureerde onderlinge communicatie tussen relevante functionarissen.

De ISt is van mening dat hier zeker op korte termijn in moet worden geïnvesteerd.

Het gedegen zorgaanbod is een sterk punt van de PI maar de bij de zorg rechtstreeks betrokken medewerkers geven aan dat door de continue stroom van missiven 'uit het Haagse' die volgens hen in meer of mindere mate voorschrijven hoe de penitentiaire zorg vorm en inhoud dient te krijgen, de identiteit van het zorgaanbod in de PI afkalft en inboet aan kwaliteit. Dat vinden zij jammer omdat zij van mening zijn dat het zorgvuldig opgebouwde imago van de inrichting, met veel oog voor en accent op zorg, nu juist een aspect is waarmee de PI zich in de regionale context van de strafrechtsketen kan onderscheiden.

De ISt is in dit verband van mening dat de organisatie van een geïntegreerd aanbod van zorg binnen de PI aandacht behoeft en de PI er zeker bij gebaat zou zijn wanneer er op korte termijn meer duidelijkheid komt over haar meerjarige bestemming.

Bijgevolg is de belangrijkste opdracht die de directie naar de mening van de ISt vooral heeft het aanbrengen van een goed gestructureerd verband tussen de verschillende en, op zichzelf voldoende professioneel opererende, afdelingen en diensten. Daarvoor zijn tijd, middelen en (voorgenomen) besluiten nodig die, gebundeld in een compact en transparant actieplan, de basis kunnen vormen voor

³⁵ De huidige locatiedirecteur is sedert medio 2008 in de PI actief; in de afgelopen 5 jaar gingen 6 collega's haar voor.

een solide en hecht samenwerkend geheel van professionele en betrokken inrichtingsfunctionarissen.

Daarbij is een belangrijke voorwaarde dat de PI van de zijde van de DJI beschikt over (meerjarige) bestendige duidelijkheid ten aanzien van haar penitentiaire bestemmingen.

De allerbelangrijkste voorwaarde om dit te realiseren is tenminste een aantal jaren continuïteit in de bezetting van een hecht samenwerkend directieteam dat in haar opdracht volledig wordt gesteund door een constructief ingesteld en breed samengesteld medezeggenschapsorgaan.

Bijlage 1 Aanbevelingen

De ISt beveelt De Grittenborgh het volgende aan:

- 1 Beschouw het geheel van screeningsactiviteiten rond de binnenkomst van de gedetineerde, stem deze op elkaar af en leg de activiteiten vast in een procesbeschrijving.
- 2 Voorzie in de mogelijkheid om gedetineerden die op vrijdag(na)middag voor de eerste maal binnen komen tenminste medisch te screenen door een verpleegkundige opdat (medische) risico's in het weekeinde zoveel mogelijk worden uitgesloten.
- 3 Beschrijf en evalueer regelmatig het introductieproces en overweeg om, omwille van de toegankelijkheid, een uittreksel van de belangrijkste huisregels aan de gedetineerden beschikbaar te stellen.
- 4 Ga na in hoeverre de interne informatievoorziening rond het detentieproces beter op elkaar kan worden afgestemd.
- 5 Bezie in hoeverre het dag- en activiteitenprogramma kan worden vastgelegd in een uniform format.
- 6 Overweeg de mogelijkheden om de bezoektijd van de bibliotheek te verruimen en doe onderzoek naar neerwaartse bijstelling van de kosten voor CD/DVD verhuur.
- 7 Pleeg inspanningen om het aanbod van arbeidsactiviteiten te verruimen opdat gedetineerden zich tijdens de arbeid daadwerkelijk kunnen inspannen; maak daarbij optimaal gebruik van de faciliteiten die het arbeidsbedrijf (in potentie) biedt.
- 8 Draag er tevens voor zorg dat gedetineerden tijdens de arbeidsactiviteiten altijd zijn uitgerust met passende werkkleding en de juiste beschermingsmiddelen.
- 9 Beschouw, uitgaande van vaststaande en meerjarige bestemmingen, het zorgproces en ga na in hoeverre de zorgverlening beter kan worden afgestemd op, en geïntegreerd in, het primaire proces.
- 10 Formuleer een algemene en gedifferentieerde visie op de omgang met gedetineerden, leg deze vast en toets de uitvoering en effectiviteit daarvan met een zekere regelmaat.
- 11 Bezie in hoeverre gedetineerden tijdens de avond- en nachtdiensten sneller fysiek bereikt kunnen worden opdat persoonlijk contact snel tot stand komt.
- 12 Bezie of de informatie die aan bezoekers wordt verstrekt via het lcd scherm nabij de bezoekersentree kan worden uitgebreid met meer (andersoortige) informatie over de inrichting.
- 13 Draag zorg voor een systematische check van de kwaliteit en kwantiteit van de door de cateraar verstrekte voeding en houd actief een 'vinger aan de pols' met betrekking tot het aanbod en de prijsontwikkeling van de winkel en in het bijzonder de vers-producten daarvan.
- 14 Formuleer beleid met betrekking tot de toepassing van meerpersoonscelgebruik en informeer de gedetineerden door middel van de huisregels over de toepassing daarvan. Evalueer tevens met een zekere regelmaat het toegepaste beleid.
- 15 Geef de bezoekmomenten van de maandcommissaris uit de commissie van toezicht in de huisregels juist weer en onderzoek welke maatregelen kunnen leiden tot effectieve bemiddeling bij geschillen alvorens een gedetineerde formeel een beklag indient.
- 16 Communiceer het toe te passen gijzelingsbeleid met de gedetineerden.
- 17 Besteed aandacht aan een uniform format voor de dienstinstructies.

- 18 Evalueer de stand van zaken met betrekking tot het plan van aanpak van de externe security audit (ESA) en betrek hierbij de mate waarin de medewerkers zich bewust zijn van hun kennis en bijdragen aan de veiligheid van de organisatie.
- 19 Voorzie op korte termijn in goed werkende visuele toezicht- en communicatiemiddelen.
- 20 Ga na in hoeverre in de PI de gang van zaken met betrekking tot de detentiefasering, inclusief verloftoekenning, beter kan worden gestructureerd en vastgelegd en de besluitvorming daarbij met meer samenhang tussen-, en daadwerkelijke betrokkenheid van-, relevante functionarissen, tot stand kan komen.
- 21 Tref zodanige voorzieningen dat de resultaten van de fitkit en zelfverdediging worden verbeterd en pleeg inspanningen om het resultaat van de evaluatie van calamiteiten en calamiteitenoefeningen breder met de organisatie te communiceren.
- 22 Pleeg inspanningen om de geïntensiveerde controle op de aanwezigheid van drugs vast te leggen in meer specifiek beleid en daarmee samenhangende instructies en evalueer dit beleid met een zekere regelmaat.
- 23 Overweeg om meer expliciet beleid vast te leggen met betrekking tot hoe om te gaan met agressie en geweld en de borging van dat beleid.
- 24 Ontwikkel met relevante partners een samenhangend reïntegratiebeleid dat aansluit bij de -meerjarig- vast te stellen bestemming en gerelateerde regimair kaders.
- 25 Stel ten aanzien van het personeelsmanagement een aantal relevante thema's vast die van belang zijn voor de verdere ontwikkeling van de PI zoals bijvoorbeeld de daadwerkelijke uitvoering van functioneringsgesprekken.
- 26 Beoordeel de interne communicatiestructuur meer stelselmatig op effectiviteit.
- 27 Ga na in hoeverre het integriteitsbeleid revisie behoeft.

De Ist beveelt de DJI het volgende aan:

- 28 Bestendig voor zover mogelijk de samenstelling van het directieteam voor tenminste een aantal jaren en bepaal voor tenminste eenzelfde periode de bestemming van de PI.
- 29 Ga na in hoeverre -en met welke ondersteunende systemen- de informatievoorziening rond gedetineerden in inrichtingen van het gevangeniswezen beter op elkaar kan worden afgestemd, geïntegreerd en gefaciliteerd.

Bijlage 2 Afkortingen

bad	binnenkomst afdeling delinquenten
BASAM	basisvragenlijst Amsterdam
BHV	bedrijfshulpverlening
bewa	complexbeveiliging
bsd	bureau selectie- en detentiebegeleiding
bva	bevolkingsadministratie
BZA	bijzondere zorg afdeling
DJI	Dienst Justitiële Inrichtingen
EBI	extra beveiligde inrichting
EPR	European prison rules
ESA	externe security audit
ESF	Europees sociaal fonds
hvb	huis van bewaring
IBT	Intern bijstands team
ISt	Inspectie voor de Sanctietoepassing
md	medische dienst
mmd'er	medewerker maatschappelijke dienstverlening
mpc	Meerpersoonsgebruik
OR	ondernemingsraad
Pbw	penitentiaire beginselenwet
PI	Penitentiaire Inrichting
piw'er	penitentiair inrichtingswerker
PMO	psycho medisch overleg
PPO	praktisch penitentiair optreden
Pva	plan van aanpak
Pve	programma van eisen
RI&E	risico inventarisatie en -evaluatie
RSJ	Raad voor strafrechtstoepassing en jeugdbescherming
SDGW	sectordirecteur gevangeniswezen
TR	terugdringen recidive
UD	unit directeur
VMZ	verantwoorde medische zorg
ZBBI	zeer beperkt beveiligde inrichting

Bijlage 3 Bronnen

BASAM resultaten 2007
Calamiteitenplannen
Capaciteitsoverzicht
Dagprogramma's
Dienstinstructies
Gedetineerdensurvey 2007
Huisregels
Jaarplan 2008
Jaarverslag 2007
Jaarverslag 2007 commissie van toezicht
Meldingen bijzondere voorvallen
Register klaagschriften
Resultaten audit BVA
Sanctiebeleid
Verslag externe security audit 2007
Verslag toezichtbezoek RSJ
Verslagen werkoverleg
Vier maands rapportages

Bijlage 4 Inspectieprogramma

Dinsdag 11 november 2008

09.00 - 09.30	Aankomst, kennismaking contactpersoon, installatie werkruimte
09.30 - 11.00	Interview directie
11.00 - 12.30	Schouw inrichting
12.30 -13.15	Lunch (in werkruimte ISt)
13.30 - 15.00	Interview met gedetineerden; minimaal 4 en maximaal 6 en afkomstig vanuit verschillende regiems en afdelingen. Bij voorkeur niet uitsluitend reinigers en/of gedeco-leden
15.15 - 16.45	Interview met en bezoek aan BVA, BSD, MMD. Graag een gesprek met vertegenwoordigers van BVA, BSD, MMD en inzage in enkele dossiers
16.45 -17.15	Korte evaluatie dag 1 met (beschikbare) directieleden

Woensdag 12 november 2008

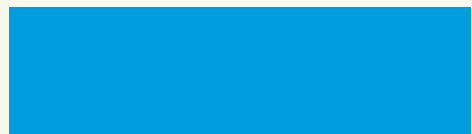
09.00 -10.00	Bezoek aan arbeid, inclusief interview hoofd & medewerkers arbeid
10.15 - 11.00	Schouw activiteiten: luchten, bezoek, sport
11.00 -11.30	Interview hoofd beveiliging/hoofd facilitaire zaken, inclusief check voeding & winkel
11.30 -12.15	Inzage dossiers in werkruimte
12.15 - 13.00	Lunch in werkruimte ISt
13.15 - 15.00	Interview executieve medewerkers; maximaal zes vertegenwoordigers uit de functiegroepen piw en beveiliging, zo mogelijk met vertegenwoordiging van de medezeggenschap
15.15 - 17.00	Interview met leidinggevenden: afdelingshoofden, teamleiders, hoofd E&V
17.00 - 17.30	Korte evaluatie dag 2 met (beschikbare) directieleden

Donderdag 13 november 2008

09.00 - 11.00	Interview zorgstafmedewerkers: hoofd medische dienst, verpleegkundigen, psycholoog, geestelijk verzorgers
11.00 - 12.15	Schouw educatie- en vormingsactiviteiten
12.15 - 13.00	Lunch in werkruimte ISt
13.00 - 14.00	Gesprek met vertegenwoordigers commissie van toezicht
14.30 - 15.30	Korte terugkoppeling eerste bevindingen aan directie met daarbij tevens aandacht voor de voortgangsrapportage over de afdeling Grittenveld van augustus jl.

Bijlage 5 Geografische ligging locatie

Justitie werkt aan een veiliger samenleving

Justitie voorkomt en bestrijdt criminaliteit.
Adequate opsporing, snelle berechting en
consequente uitvoering van straffen en
maatregelen zorgen dat Nederland veiliger wordt.